

YKS ADAYLARI İÇİN

T.C İNKILAP
TARİHİ VE
ATATÜRKÇÜLÜK

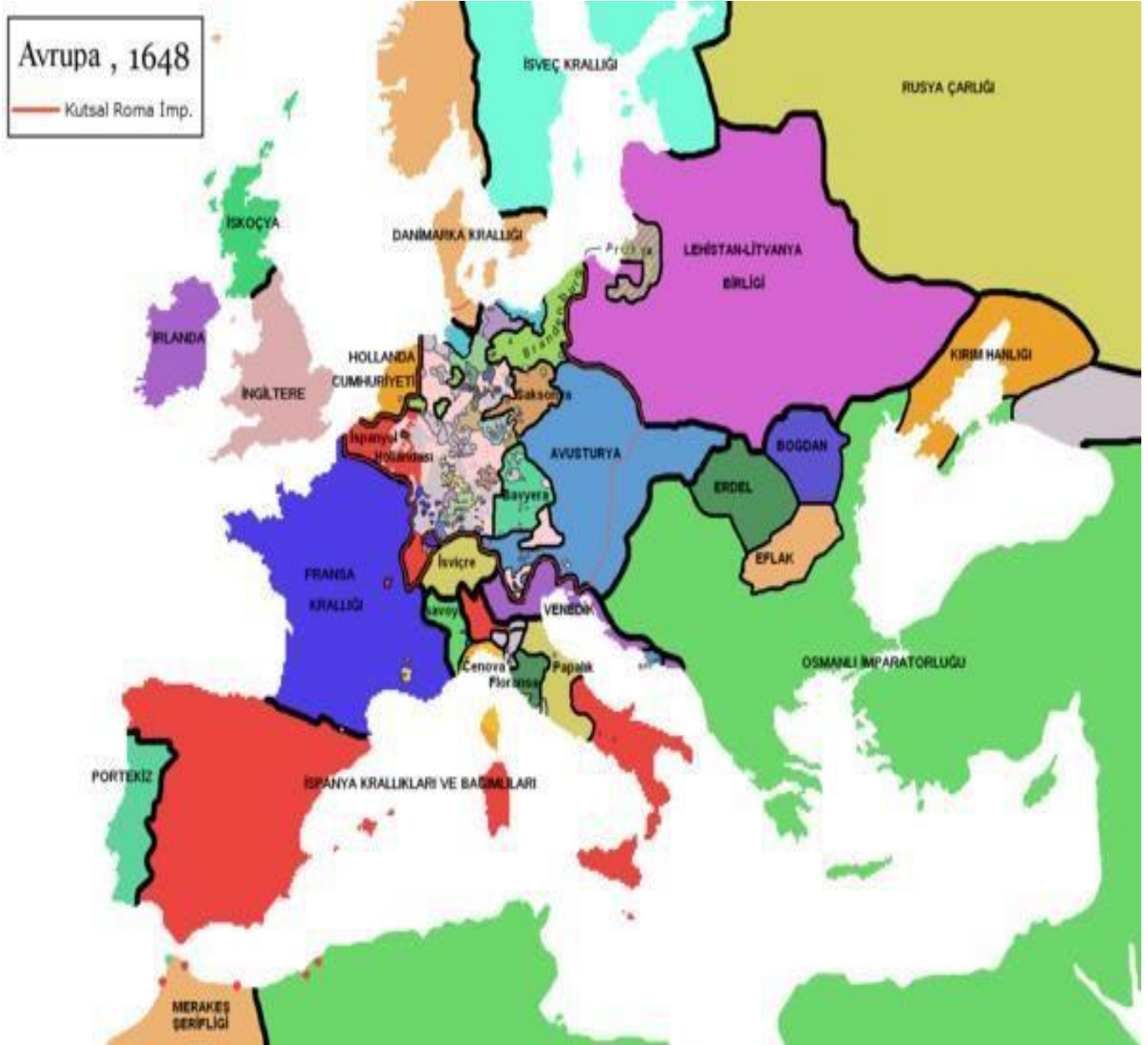
ALPER ŞATIR

ekaynaklar.com eğitim dizisi:1

XX. Yüzyıl Başlarında Gelişen Olaylar

Almanya'nın Siyasi Birliğini Kurması (1871)

- Uzun yıllar siyasi birlik oluşturamayan Almanlar **Otto Von Bismarck**'ın liderliğini yaptığı **Prusya Devleti** önderliğinde siyasi birlik oluşturma girişimlerine başlamışlardır.
- Ancak Almanların siyasi birlik girişimlerini kendi çıkarlarına aykırı bulan **Fransa** bu faaliyetlere karşı çıkmıştır.
- Bu nedenle Almanya ile Fransa arasında **Sedan savaşı** yaşanmış savaş sonucunda Almanlar Fransa'yı mağlup ederek imzalanan **Sedan Anlaşması** ile Almanya Devletini resmen kurmuşlardır.
- Almanya kurulur kurulmaz sömürge arayışlarına girmiş ve bu durum İngiltere Fransa gibi devletleri tedirgin etmiştir böylece **siyasi güçler dengesi değişmeye** başlamıştır.

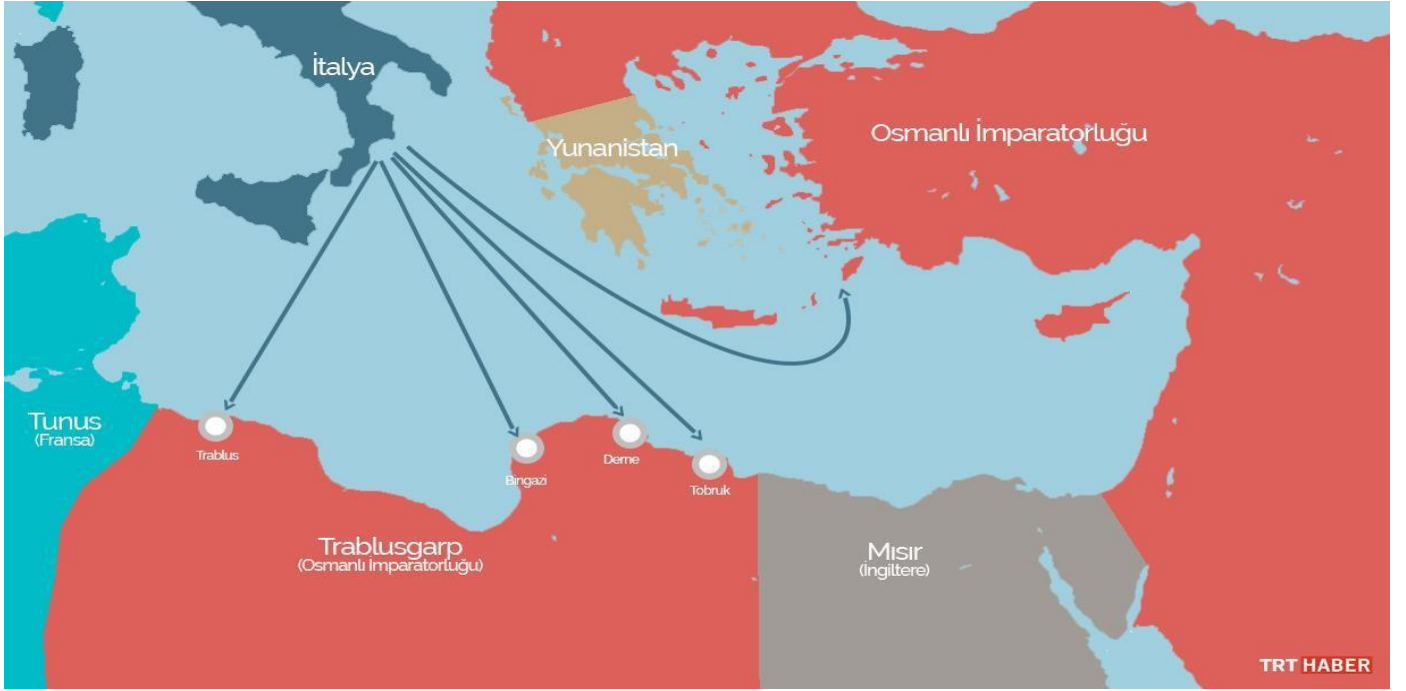

İtalya'nın Siyasi Birliğini Kurması

- İtalya bölgesi siyasi birlik sağlanmadan önce 7 prenslikten oluşuyordu. Bu prenslikler arasında en güçlü durumda olan **Piyomente hükümetiydi**. Ancak Piyomente topraklarının bir bölümü **Avusturya** işgali altında bulunuyordu.
- İtalyan birliğinin sağlanmasının tek yolunu topraklarının diğer devletlerin işgalinden kurtarmakla olacağını görmüşlerdir.
- Bu amaçla **Carbonari** adıyla gizli bir cemiyet kurmuşlar ve örgütlenmişlerdir. Daha sonraki yıllarda topraklarını işgal eden Avusturya'ya karşı açılan savaşta başarı sağlamışlar ve siyasi birliklerini kurmuşlardır.
- Almanya gibi siyasi birliğini geç sağlayan İtalya'da sömürge arayışlarına girmiştir. **Almanya ve İtalya'nın** siyasi birliklerini tamamlayıp sömürge yarışına **girmeleri tüm dengeleri değiştirmiştir**.

Trablusgarp Savaşı (1911)

Savaşın Nedenleri

- Siyasi birliğini geç tamamlayan İtalya'nın **Sömürge için Hammadde ve Pazar** arayışına girmesi
- Trablusgarp (Libya) bölgesinin **zengin kaynaklara** sahip olması
- Trablusgarp'ın İtalya'ya yakın yerde olması
- Avrupalı devletlerin işgal için İtalya'ya onay vermesi
- Osmanlı Devleti'nin bölgeyi koruyamayacak kadar zayıf olması
- İtalya'nın **Habeşistan** yenilgisini unutturmak istemesi
- İtalya tüm bu nedenlerden ötürü Trablusgarp'ı işgal etmek için bölgenin Osmanlılar tarafından yüzyıllarca **ihmal edilip uygarlık alanında geri bırakıldığı** ve ülkedeki **İtalyan ve diğer yabancı milletlere kötü davranıldığı** ileri sürerek Osmanlı Devleti'ne nota göndermiştir. Osmanlı Devleti'nin de bu notayı reddetmesi üzerine savaş başlamıştır

NOT: İtalya'nın bu söylemleri dile getirmesindeki asıl amaç işgale karşı bir **gerekçe yaratmaktır**.

- Osmanlı devleti Afrika'daki son toprağını savunmak için karadan asker göndermeyi denediyse de Mısır'ı işgal etmiş durumda bulunan **İngiltere buna izin vermedi**.
- Osmanlı devleti onun üzerine denizden kuvvet göndermek istemiş fakat **boğazlarının İtalya tarafından abluka altına alınması** yine İtalyanların **Ege limanlarını bombalaması** ve **12 adayı işgal etmesi** denizden de yardım gönderemedi.
- Yani Osmanlı Devleti'nin Trablusgarp ile hem kara hem deniz bağlantısı kesilmiş oldu.

- Savunmak için bir şey yapamayan Osmanlı Devleti bölgeye gönüllü subaylarını gönderdi. **Enver Paşa**, **Mustafa Kemal Paşa** ve **Ali Fethi** gibi isimler kılık değiştirerek bölgeye girdi ve yerel Arap kabileleri İtalyanlara karşı örgütledi. **Derne-Tobruk-Bingazi** gibi kıyı bölgelerinde İtalyanlara karşı başarılar kazanıldı.
- Osmanlı Devleti bölgede İtalyanlara karşı çeşitli başarılar kazanmış düşmanı kıyı bölgesinden içeri sokmamayı başarmıştır. Ancak bu sırada Osmanlı'nın hemen dibindeki Balkan topraklarında **Balkan Savaşlarının** başlaması üzerine Trablusgarp savaşından çekilmeye karar vermiş ve İtalya ile **UŞİ ANLAŞMASI** yapılmıştır.

İKİNCİ EL KAYNAK

Avrupalının gözünde bütün dünya Müslümanları, avlanması suç olmayan bir av sayılıyor... Afrika'da bu yamyam av ağır bir esaret altında inleyen Mısır'dan geçerek Zengibar'dan Kuzey Afrika'ya kadar hemen hemen tamamlanmış gibidir. Aynı şekilde Hindistan'ın bütün Müslümanları da esaret altına alınmıştır. Şimdi de İran'a doğru iki müthiş avcı, biri güneyden biri kuzeyden ilerlemektedir. Geriye sadece Türkiye kalıyor. Fakat bu millet kendini öyle kolayca çiğnetmiyor. Çocuklarını kemirmekten geri kalmayan yenileşme hastalığına rağmen hâlâ o korkulu savaşçı niteliğini koruyor. Türkiye, kahraman ve övülmeye değer ordusuyla kendini kanının son damlasına kadar savunacaktır.

Pierre Loti, Can Çekişen Türkiye, s. 27-29.

Uşi Anlaşması

- **Trablusgarp** (Derne-Tobruk-Bingazi) İtalyanlara bırakılmıştır
- Bölge halkı dini ve kültürel bakımdan **Osmanlı halifesine bağlı** kalacaktır
- **12 ada** ve **Rodos** Balkan savaşları bitene kadar İtalyanlarda kalacaktır.

NOT: Trablusgarp'ın İtalyanlara verilmesiyle Osmanlı Devleti Kuzey Afrika'daki **son toprağını da kaybetmiş** oldu

NOT: Bölge halkının halifeye bağlı kalması maddesiyle halifelik tıpkı **Küçük Kaynarçada** olduğu gibi **sivasi bir güc olarak** kullanılmıştır. Amaç bölge Müslümanlarıyla kültürel dini bağları korumaktır.

NOT: Adaların geçici olarak İtalyanlara bırakılması olası bir **Yunan işgalinin önlenmesi** amacı taşımaktadır.

NOT: Trablusgarp savaşı **Mustafa Kemal'in emperyalizme karşı ilk savaşı** ve ilk tecrübesidir. Burada staj yapmıştır. Bu savaştan sonra Mustafa Kemal'in rütbesi **binbaşılığa** yükseltilmiştir. Anadolu'da tanınmıştır

I. Balkan Savaşı (1912-1913)

I. Balkan Savaşı Öncesinde Sınırlar

- **Yunanistan-Bulgaristan-Sırbistan-Karadağ-** gibi Balkan devletlerinin hepsi bir zamanlar Osmanlı egemenliğinde yaşarken **Fransız ihtilalinin etkisi** ve Avrupalı devletlerin kışkırtmasıyla Osmanlı devletine **isyan ederek bağımsızlığına** kavuşmuşlardır.
- Aslında bu balkan devletlerinin bir araya gelerek Osmanlıya savaş açması pek mümkün görünmüyordu. Çünkü bu balkan devletleri kendi aralarında **Kiliseler Meselesi** adı verilen bir kavgaya girmişlerdi.
- Balkan Devletleri Makedonya bölgesindeki mevcut kiliseleri paylaşamıyordu. Ancak Osmanlı Devleti çıkarmış olduğu bir kanunla **Kiliseler Meselesini halletti**. Bu kanuna göre Kilisler bölge nüfusuna göre dağıtılacaktı. Böylece Balkan Devletlerinin Osmanlı Devleti'ne karşı birleşmesinin önünde engel kalmamış oluyordu.
- Gerek Rusya'nın Balkanlarda uyguladığı **Panslavizm** politikası gerekse Balkan Devletlerinin Osmanlı devletini **Balkanlardan tamamen atamak istemesi** gibi sebeplerden ötürü 4 Balkan Devleti Osmanlı Devleti'ne savaş ilan etti. Savaş **Karadağ**'ın saldırısıyla başladı.

Savaşın Kaybedilme Nedenleri

- Osmanlı devletinin **4 cephede** birden savaşması
- Osmanlı devletinin bu savaşa **hazırlıksız** yakalanması
- Savaştan önce ordunun gençleştirilmesi amacıyla tecrübeli askerlerin **terhis edilmesi** asker sayısının düşürülmesi
- Ordu içerisine **siyaset ve particiliğin** girmesi
- Savaş Balkan Devletlerinin kesin üstünlüğü ile sona ermiş ilk önce **Çatalca Ateşkesi** ve ardından İngiltere'nin araya girmesiyle taraflar arasında **Londra Anlaşması** imzalanmıştır.

Londra Anlaşması ve I. Balkan Savaşı Sonuçları

- Osmanlı ile Balkan devletleri arasındaki sınır **Midye-Enez hattı** olacak ve Osmanlı devleti bu hattın batısındaki topraklardan **çekilecektir**.
- Savaşta **Doğu Trakya** (Edirne-Kırklareli-Tekirdağ) bölgesi- **Batı Trakya- Selanik- Makedonya- Ege Adaları** ve **Arnavutluk** kaybedilmiştir. Böylece Osmanlı Devleti **Edirne Kırklareli** dâhil Balkanlardaki toprağını **tamamen kaybetmiştir**.
- Bu nedenle Balkanlarda yaşayan Türklerin Anadolu'ya doğru gelmesiyle **Türk Göçü** başlamıştır.

NOT: Balkan Göçleri sebebiyle Anadolu'da Türk nüfusu çoğalmış ve ileriki yıllarda yaşanan **Canakkale** ve **Kurtulus Savaşlarının kazanılmasında** balkanlardan gelen **Türklerin rolü** büyük olmuştur. Bu göçlerle Türkçülük akımı güç kazanırken ileride milli bir devletin kurulmasında etkili olmuştur.

- Oradan göç etmeyen Türkler ise **azınlık** olarak kalmış ve **Batı Trakya Türkleri** sorunu ortaya çıkmıştır.
- Savaş sırasında Osmanlının balkanlardaki son toprağı olan **Arnavutluk** da savaşta bağımsızlığını ilan etmiştir. Böylece Balkanlardaki son toprak da kaybedilmiş oldu.

NOT: **Arnavutluk** Osmanlı Devleti'nin Balkanlardaki **son toprağı** olmuştur. Buranın da isyanla elden çıkmasıyla Osmanlının Balkanlarda toprağı kalmamıştır. Böylece **Osmanlılık düşüncesi tamamen sona** ermiştir.

- Balkan Savaşları sonucunda en çok toprağı **Bulgaristan kazanmış** ve bu durum 2. Balkan savaşlarının başlamasına sebep olmuştur

Bab-ı Ali Baskını (1912)

- **Enver ve Talat Paşa** Balkan Savaşında alınan yenilgiden hükümeti sorumlu tutmuş ve **Babı Ali Baskını** yaparak iktidarı devralmışlardır. Böylece iktidarı tamamen ele alan İttihatçılar I. Dünya Savaşı sonuna kadar yönetimde kalmışlardır

İKİNCİ EL KAYNAK

Oldum olası, daha İttihat ve Terakki zamanında İttihat ve Terakki Partisi ile aramızda beliren ilk mesele budur: Ordunun siyasetten ayrılması... Yani orduda subay olacak, aynı zamanda bir siyasi partinin üyesi olarak çalışacak, bu olmaz dedik biz... Atatürk bu fikirde idi. Ben o fikirdeydim. Karabekir o fikirde idi. Bunun mücadelesini yapıyorduk. İttihat ve Terakki'nin, hükümetin başında bulunanlar ise ordunun politikadan ayrılmasına imkân görmüyorlardı.

Abdi İpekçi, İnönü Atatürk'ü Anlatıyor, s. 35.

II. Balkan Savaşı

- Birinci balkan savaşından en çok payı **Bulgaristan**'ın alması kendi aralarında anlaşmazlığa düşmesine sebep olmuş ve **ikinci balkan savaşları** başlamıştır
- Bu savaşta ilk savaşta yer almayan **Romanya** yer almış ve Romanya-Yunanistan-Sırbistan ve Karadağ birleşerek Bulgaristan'a savaş açmışlardır
- Osmanlı devleti bunu fırsat bilmiş ve **Midye-Enez hattını** aşarak ilk savaşta kaybedilen **Edirne** ve **Kırklareli**'ni geri almayı başarmıştır. Edirne'yi geri almayı başaran İttihatçı hükümetin başındaki isim olan Enver Paşaya **Edirne Fatih**i denilmiştir.

İkinci Balkan Savaşı Sonuçları

- **Bükres Anlaşması**: Balkan devletlerinin kendi aralarında yapmış olduğu anlaşmadır
- **İstanbul Anlaşması**: Osmanlı ile Bulgaristan arasında yapılmıştır. **Edirne** ve **Kırklareli** Osmanlıda kalacak ve **Meriç Nehri** sınır olacaktır
- **Atina Anlaşması**: Osmanlı ile Yunanistan arasında yapılmıştır. Batı Trakya Girit ve Ege adaları Yunanistan'a bırakılmış **Meriç Nehri** sınır olarak belirlenmiştir.

İKİNCİ EL KAYNAK

Kaybedilen topraklardan Anadolu'ya gelen göçmenlerin, Anadolu'nun demografik, ekonomik ve sosyal yapısına büyük etkileri olmuştur. Balkan Savaşlarından I. Dünya Savaşı'nın başına kadar 400 000 kadar muhacir Anadolu'ya göç ederek iskân edilmiştir. Muhacirlerin çoğunluğu Edirne ve Aydın vilayetlerine iskân edilmiştir. Diğerleri ise Karesi, Sivas, Ankara, Konya, Biga, Canik gibi çeşitli vilayetlerde iskân edilmiştir. Bu döneme ait arşiv belgelerinin tamamen tasnif edilmemiş olması nedeniyle şu anda kesin rakamlar vermek oldukça zordur.

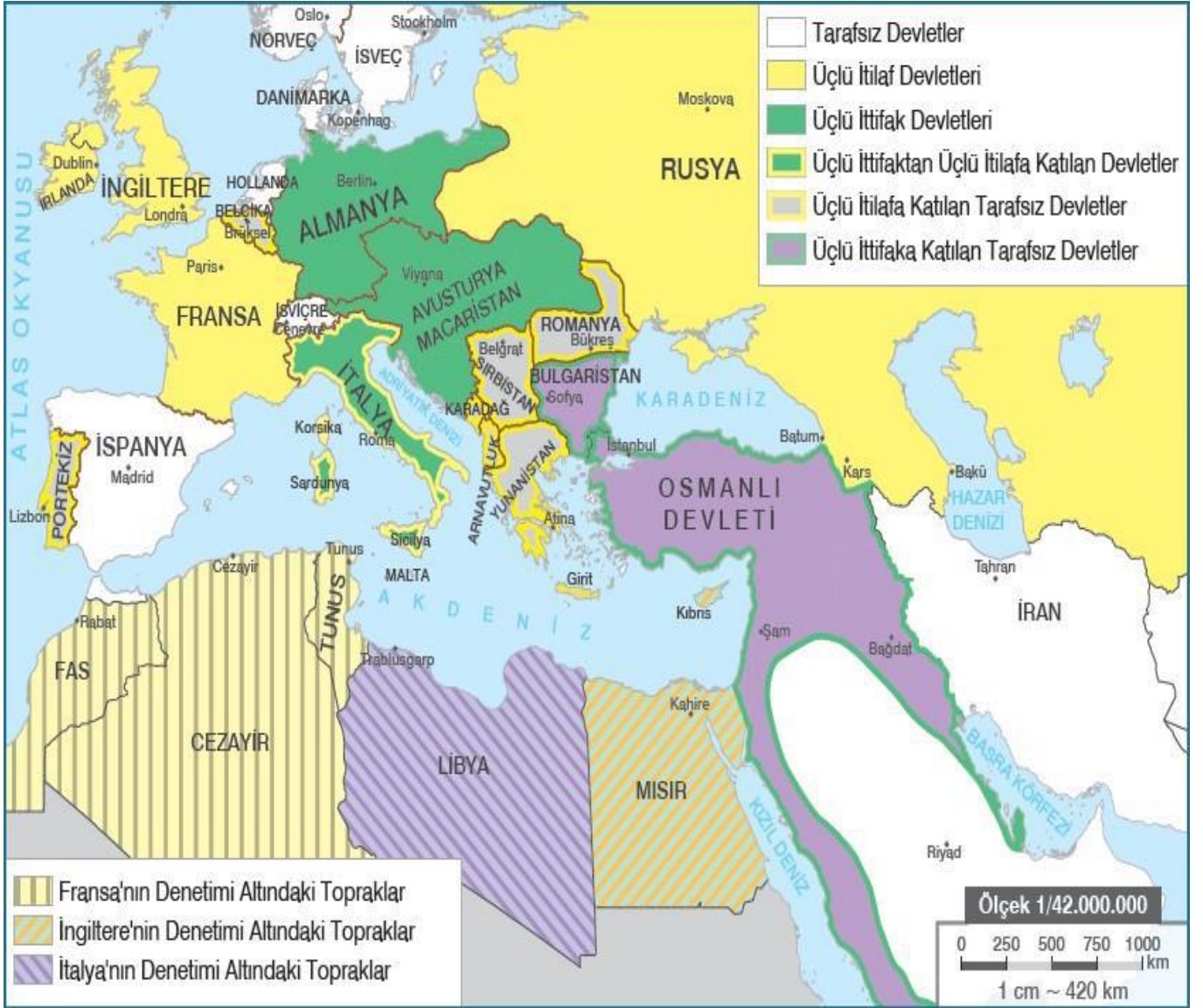

Balkan Savaşı sonrası topraklarını terk eden Türkler

Bu iskân faaliyetleri ile Anadolu'da Türk nüfus oranı artmıştır. Bu durum Kurtuluş Savaşı'na giden süreçte millî bir Türk Devleti'nin temellerinin atılmasına katkıda bulunmuştur. Askerî açıdan bakıldığında da yıllardır savaşlarla azalan Anadolu nüfusu güçlenmiştir. Anadolu'nun etnik yapısında Türk nüfus ağırlık kazanmaya başlamıştır. Böylece millî devletin kurulması yönünde yarar sağlanmıştır. Ayrıca göçler Türklük bilincinin üst düzeye çıkmasını sağlamıştır.

Sezer Arslan, Balkan Savaşları Sonrası Rumeli'den Türk Göçleri ve Osmanlı Devleti'nde İskânları, s. 135.

Birinci Dünya Savaşı Gelişmeleri (1914-1918)

Savaşın Sebepleri

- **Sanayi İnkılabının** hammadde ihtiyacını doğurması
- Gelişmiş devletlerin **Sömürge Hammadde** ve **Pazar** yarışına girmesi
- **Fransız İhtilali** sonucunda çıkan milliyetçilik akımı
- **Almanya** ve **İtalya** devletlerinin tüm siyasi dengeleri bozması
- Devletlerarası yaşanan **bloklaşmalar**
- Devletlerarası yaşanan **silahlanma yarışı**
- Rusya ile Avusturya'nın **Balkanlar üzerindeki** rekabeti
- Almanya ve Fransa'nın kömür madeni bakımından zengin olan **Alsas-Loren** bölgesi için çatışması

Savaşın Çıkması: Avusturya Macaristan veliahdının bir Sırp tarafından öldürülmesi üzerine Avusturya, Sırbistan'a savaş açtı bunun üzerinde Rusya da Avusturya'ya savaş açması üzerinde diğer devletler de savaşa dahil oldu ve böylece savaş başlamış oldu.

İTİLAFA DEVLETLERİ

İTTİFAK DEVLETLERİ

İngiltere	Almanya
Fransa	İtalya (taraf değiştiren)
Rusya (isyandan dolayı yarıda bırakan)	Avusturya-Macaristan
İtalya	
AMERİKA (sonradan katılan-süreyi kısaltan)	Osmanlı Devleti (savaş süresini uzatan)
Yunanistan (en son katılan)	Bulgaristan (Çanakkale'nin kazanılmasından sonra)

NOT: İtalya savaş başladıktan sonra İngiltere ile gizli yapılan Londra Anlaşmasıyla **taraf değiştirmiş** ve itilaf bloğuna geçmiştir.

NOT: Rusya ise savaş sırasında kendi içinde karışıklık çıkmasından dolayı **savaştan çekilmiş** ve yerine ABD girmiştir. **ABD girmesiyle savaşın gidişatı değişmiş ve savaş kısa sürede bitmiştir.**

NOT: Savaş başladığı sırada tahtta **5. Mehmet Resat**, iktidarda ise **İttihat ve Terakki Partisi** vardı. İlk başlarda tarafsız kalan devlet ilk önce İtilaf devletlerinin yanında savaşa girmeyi denediyse de bu kabul edilmedi ve Almanların yanında savaşa dahil oldu.

Osmanlı Devleti'nin Savaşa Girme Sebepleri

- **Siyasi yalnızlıktan** kurtulmak
- Kaybedilen toprakları **geri alabilmek**
- Kapitülasyon ve **Dış borclardan** kurtulmak
- İttihatçıların **Alman hayranlığı** ve Almanların savaşı kazanacağını düşünülmesi
- Almanya'nın Müslüman bir sömürgeye dahil olmaması
- Türklerle Almanlar arasında **gizli bir anlaşma** imzalanması

Almanya'nın Osmanlı Devleti'ni Savaşa Alma Nedenleri

- Osmanlı Devleti'nin **jeopolitik gücünden** yararlanmak
- Osmanlı devletinin **demografik gücünden** yararlanmak
- Osmanlı devletinin **hilafet-din gücünden** yararlanmak
- Savaşı geniş cephelere yayarak savaş yükünü hafifletmek

Osmanlı'nın Savaşa Girişi: İngilizlerden kaçan **Goben ve Breslav** adlı 2 Alman zırhlısının Osmanlıya sığınması ve Osmanlı'nın bu gemileri satın aldığı söylenerek **Yavuz ve Midilli** adıyla değiştirilerek Rus limanlarını bombalaması üzerine **savaşa dahil oldu.**

Osmanlı Devleti'nin Savasa Girmesinin Sonuclari

- **Yeni cepheleler acilmis** ve savasin **suresi uzamistir**
- Almanya'nin savas yuku **hafiflemistir**
- **5. Mehmet Resat** cihat ilan etmistir
- Osmanli **Kapitulasyonlar**ı tek taraflı kaldirmistir
- Buna karşılık İngilizler **Kıbrıs**'ı resmen işgal ettiğini duyurmuştur

SALDIRI CEPHESİ	SAVUNMA CEPHESİ	YARDIM CEPHESİ
Kanal Cephesi	Çanakkale Cephesi	Galiçya Cephesi
Kafkas Cephesi	Irak Cephesi	Makedonya Cephesi
-----	Suriye-Filistin Cephesi	Romanya Cephesi
-----	Hicaz-Yemen Cephesi	-----

Dünya Savaşı Öncesi Yapılan Gizli Anlaşmalar

Londra Anlaşması:	İtalya'yı yanlarına çekmek için yapılmış. İtalyanlara 12 ada ve Rodos bölgesi verilmiştir.
Sen-Jean De Morien:	İtalya ile yapılmıştır. İtalyanlara İzmir Aydın ve Konya bölgeleri verilmiştir
Mac Mahon Anlaşması:	İngiltere ile Mekke Emiri Şerif Hüseyin arasında yapılmıştır. Buna göre Araplar savaşta Osmanlıya karşı İngiltere ile ittifak yapacak bunun karşılığında Arap Krallığı kurulacaktır.
Skyes-Picot Anlaşması:	İngiltere ile Fransa arasında yapılan bu anlaşmaya göre Ortadoğu bölgesi İngiltere ile Fransa arasında paylaşılmıştır
Balfour Deklarasyonu:	Bu bildiriye göre Filistin topraklarında bir İsrail Devleti kurulacaktır.

Osmanlı Devleti'nin Mücadele Ettiği Cepheleer

1) Kafkas Cephesi

Açılma Nedenleri

- Kars-Ardahan ve Batum'u (**Evlıye-i Selase**) bölgesini Ruslardan geri almak
 - **Bakü Petrollerini** ele geçirmek
 - Orta Asya'ya ulaşarak **Turancılık** fikrini gerçekleştirmek
- Bu amaçlar için Harbiye Nazırı **Enver Paşa** Sarıkamış Harekâtını düzenlemeye karar verdiyse de bölge de bulunan ve buraları iyi bilen Hasan İzzet Paşa kış koşulları nedeniyle olası bir harekâta karşı çıkmış ve istifa etmiştir.
 - Hasan İzzet Paşanın karşı çıkmasına rağmen Sarıkamış Hareketi düzenlenmiştir. Savaşın ilk zamanlarında Türk ordusu başarılar sağlamasına rağmen bu başarı kalıcı olmamı kış koşullarından dolayı savaşı kaybetmişlerdir.
 - Bunun üzerine Ruslar ilerlemiş ve Erzurum, Trabzon, Van, Muş, Bitlis, Bayburt ve Erzincan gibi yerleri işgal etmiştir. Daha sonra bölgeye atanan **Mustafa Kemal** Muş ve Bitlis'i General rütbesiyle Ruslardan geri almayı başarmıştır.
 - Ancak 1917 yılında Rusya'da gerçekleşen **Bolşevik Devrimi** nedeniyle Rusya zor durumda kalmış ve imzalanan **Brest-Litowsk** anlaşmasıyla işgal ettiği bölgeleri Osmanlıya teslim ederek geri çekilmiştir.
 - Ancak geri çekilen Rus ordusu cephanelerini bölgedeki **Ermenilere bırakmış ve Ermenileri Osmanlı devletine kıskırtmıştır**. Bunun üzerine Ermeni cemiyetlerinden olan **Hınçak ve Taşnak Cemiyetleri** öncülüğünde isyan eden Ermeniler Van'da sözde Ermeni Devletini kurduğunu açıklamıştır.
 - Bu olaylar üzerine **24 Nisan'da** alınan bir kararla tüm Ermeni dernek ve cemiyetleri kapatılarak faaliyetleri durdurulmuş ve üyeleri gözaltına alınmıştır. Ancak olayların bitmemesi üzerine "**Sevk ve İskân Kanunu (Tehcir Kanunu)**" çıkarıldı ve bölgede bulunan Ermeniler Irak Suriye civarında göçe zorunlu tutuldu. Bu göç sırasında da çeşitli hastalık ve çete saldırılarından dolayı birçok Ermeni hayatını kaybetmiştir.

NOT: Osmanlı Devleti'nin savaşı kaybetmesine rağmen **toprak kazandığı tek cephe**dir. Bu cephe sonucunda Berlin Anlaşmasıyla kaybettiği Kars-Ardahan ve Batum'u (**Evlıye-i Selase**) geri almıştır

2) Kanal Cephesi

Açılma Nedenleri

- İngiltere'nin Hindistan Uzak Doğu sömürgeleri ile olan bağlantısını kesmek
- Osmanlı Devleti'nin Mısır'ı geri alma isteği
- Cemal Paşa tarafından İki defa gerçekleştirilen Kanal Harekâtı başarılı olunamayınca İngiliz birliklerinin karşı saldırısı başladı. Saldırı sonucunda Osmanlı Devleti Suriye Filistin bölgesine kadar çekilmiştir.

NOT: Kanal Cephesinin başarısız olunmasında bölgede bulunan Arapların Osmanlıya karşı isyan ederek İngiliz saflarına geçmesi önemli rol oynamıştır. Böylece Sultan **5. Mehmet'in cihat çağrısı** karşılık bulmamış bu durum İslamcılık düşüncesini çöktürmüştür.

3) Çanakkale Cephesi

Açılma Nedenleri

- Boğazlar ve İstanbul'u ele geçirmek
- Osmanlı Devleti'ni savaş dışı bırakarak savaşın süresini kısaltmak
- Çanakkale'yi alarak Osmanlı'nın Asya-Avrupa bağlantısını kesmek
- Çarlık Rusya'ya yardım götürmek ve Rusya'nın buğdayından yararlanmak
- Tarafsız kalan Balkan ülkelerini kendi yanlarına çekmek
- Bu amaçlarla ilk olarak 19 Şubat-18 Mart arası **Çanakkale Deniz Muharebeleri** gerçekleşti. Ancak itilaf donanmaları **Nusret Mayın** Gemisinin döşemiş olduğu mayınlara çarparak battı. Ardından **Seyit Onbaşı'nın** yüklemiş olduğu toplarla itilaf donanmaları vurulmaya devam etti böylece itilaf kuvvetleri denizden geçmeyi başaramadı.

NOT: Çanakkale Deniz Muharebelerinde çok önemli bir rol oynayan Çanakkale Müstahkem Mevki komutanı **Cevat Çobanlı Paşa'ya 18 Mart Kahramanı** unvanı verilmiştir.

- Cevat Paşa zaferden sonra müttefik donanmasının çekilmesini izlemiş ve "**Gittiler... Geçemediler... Geçemeyecekler...**" demişti. Çanakkale Zaferinde çok önemli bir rol oynayan Cevat Paşa'ya birçok devlet tarafından Nişan verilmiş ve tebrik edilmiştir.

İKİNCİ EL KAYNAK

Cevat Paşa'ya yıllar sonra 18 Mart 1915 gününün en kıymetli anı sorulduğu zaman: "O gün, güneşin son ışıklarıyla Boğaz'dan perişan hâlde çıkmakta olan düşman filosunun görünüşü idi." cevabını verir. Cevat Paşa, Çanakkale bombardımanında gösterdiği üstün şecaat ve gayretten dolayı "Altın Muharebe Liyakat Madalyası"yla ödüllendirildi. Almanya Devleti tarafından ikinci rütbeden "Croix de Fer" (Kıroiks de Fer) nişanı verildi. Ayrıca Avusturya-Macaristan İmparatoru tarafından ikinci rütbeden "Merit Militer" (Askerî Meziyet) Madalyası verildi. Ayrıca 18 Mart günü zaferden dolayı II. Kaiser Wilhelm (Kayzır Vilhelm), 20 Mart 1915 tarihli telgrafında Cevat Paşa'yı tebrik etmiştir... Gelibolu'da bulunan 3. Kolordu Komutanı Esat (Bülkat) Paşa da zaferi tebrik için Cevat Paşa'ya şu telgrafı gönderir: "Dünkü başarısından dolayı Boğaz'ın şanlı müdafaasını büyük bir kıvançla Kolordu adına kutlar ve gösterilen fedakârlıklarını överek daha pek çok başarılar erişmelerini yüce Allah'tan niyaz ederim."

Cevat (Çobanlı) Paşa

Ahmet Yurttakal, "Çanakkale Müstahkem Mevkii Komutanı Cevat Paşa", s.169. (Düzenlenmiştir.).

- Çanakkale'yi denizden geçemeyen itilaflar bu sefer de karadan çıkarma yapmaya karar vermiştir. Kara savaşlarında düşman kuvvetleri **Arıburnu** ve **Conkbayır** üzerinden taarruza geçmişlerdir.
- Kara savaşlarında **57. Alay** büyük bir kahramanlık göstermiş ve savaşta alayın tamamı şehit düşmüştür. Bu nedenle günümüzde **57. Alay** kurulmamıştır.
- Kara savaşlarında bu sefer Mustafa Kemal çok önemli bir rol oynamıştır. Düşmanın Arıburnu çıkarması üzerine düşmanın daha fazla ilerlemeden denize dökülmesi için şu tarihi emri vermiş: "**Ben sizlere savaşmayı değil ölmeyi emrediyorum bizler ölene kadar yerlerimize dost kuvvetler gelebilir**" demiştir.
- Mustafa Kemal Çanakkale Zaferi sonrası başarısından dolayı Yarbaylıktan **Albaylık** rütbesine yükseltilmiştir. Yine Mustafa Kemal'e bölgedeki başarılarından dolayı "payitaht kurtaran kahraman" unvanı verilmiştir.

NOT: Mustafa Kemal'in savaştığı bölgelere "**Kemal Yeri**" adı verilmektedir.

Çanakkale Zaferini Sonuçları

- İtilaf Devletleri Boğazları ve İstanbul'u alamadılar ve **savaşın süresi uzadı**.
- **Bulgaristan İttifak** Devletlerinden yana savaşa girmiş ve Osmanlı Almanya arasında bağlantı kuruldu
- Yardım alamayan **Çarlık Rusya** zor duruma düştü ve yıkılması hızlandı. İngiltere de ise hükümet değişikliği yaşandı.

NOT: Mustafa Kemal savaştan sonra Anadolu'da tanındı ve bu başarısı ilerde **Millî Mücadele önderi** olmasında önemli bir rol oynadı. Yine Çanakkale'de kazanılan destansı zafer ilerde gerçekleşecek olan Kurtuluş Savaşına bir **ilham kaynağı** olmuştur. İngiliz sömürgesi olan coğrafyalar bu başarıdan etkilenmişlerdir.

4) Irak Cephesi

Açılma Sebepleri

- İngilizlerin **Afrika** ve **Hindistan** yolunun güvenliğini sağlamak istemesi
- İngilizlerin **Abadan** ve **Irak petrollerini** ele geçirmek
- Rus Çarına güneyden **yardım götürmek** amacıyla İngiltere'nin açtığı cephe.
- İngiltere bu amaçlarını gerçekleştirmek amacıyla Basra Körfezinden çıkarma yaptı ve Irak'ın başkenti **Bağdat** bölgesini ele geçirmek istedi.
- Bölgede hızla ilerleyen İngiliz ordusu Türk Ordusu tarafından Bağdat'a 80 km kala **Selam-ı Pak** bölgesinde durdurulmuştur.
- Bunun üzerine İngiliz ordusu geri çekilerek **Kutul Amare** bölgesinde savunma durumuna geçtiler. Türk ordusunun başında bulunan **Halil Kut Paşa** İngiliz ordusunu bölgede 5 ay boyunca kuşattı ve İngilizlerin bölgeye dışardan gelecek olan yardımlarını engelledi. İngilizler bu kuşatmayı yarmak için girişimlerde bulduysa da işe yaramadı.
- Böylece Kutul Amare bölgesinde fazla direnemeyen General **Towland** ve **13 bin** kişilik İngiliz ordusu Halil Kut Paşaya teslim oldu.
- Türk Ordusu böylece Çanakkale'den sonra Kutul Amare bölgesinde de İngiliz ordusunu mağlup etmeyi başarmıştır. Bu zafer daha sonraki yıllarda **Kut Bayramı** olarak kutlanmıştır.
- Ancak Kutul Amare mağlubiyetinden sonra aldığı yardımlar sayesinde tekrar güçlenen İngilizler topyekûn bir saldırıya geçti ve Bağdat bölgesini ele geçirdi. Böylece İngilizler Musul vilayeti dışında bütün Irak'ı ele geçirdi. İngilizler 30 Ekim 1918'de anlaşmanın imzalanmasından sonra 8 Kasım'da Musul'u işgal etti.

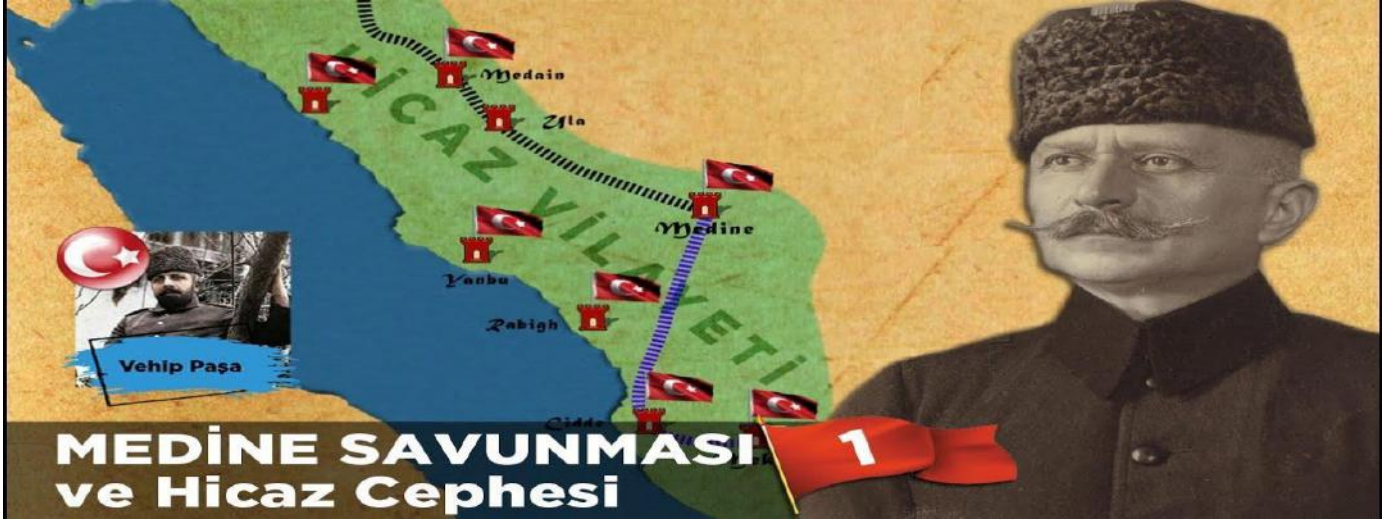
NOT: Musul bölgesi İngilizler tarafından **Mondros Ateskesinden sonra** işgal edildiği için bu işgal **hukuksuz** olarak görülmektedir.

Fotoğrafta görmüş olduğunuz **Halil Kut Paşa** 20 bin kişilik Osmanlı ordusuyla Musul'u işgal etmek isteyen **60 bin kişiden oluşan İngiliz ordusunu** Irak'ta kuşatmış 48 bin İngiliz askerini öldürmüş, 12 bin askeri de esir almıştır. Savaş dehası olan **Halil Paşa İngilizler tarafından bizlere unutturulan gerçek bir kahramandır...**

Halil Kut Paşa
1882-1957

5) Hicaz-Yemen Cephesi

- Hicaz bölgesi **Mekke Medine** ve **Taif** adlı 3 bölgeden oluşmaktadır.
- Osmanlı Devleti bu bölgelerde yüzyıllar boyunca **Vehbilerle** mücadele etmiştir. Vahabalik etkisi nedeniyle bölge Osmanlı Devletinden zaman içerisinde uzaklaşmıştır
- Ayrıca İngilizler bölgeye **Edward Lawrence** adlı ajanını göndererek bölge halkını Osmanlıya karşı kıskırtmayı planlamıştır. **Ajan Lawrence Büyük Arabistan Krallığı** vaadiyle Arapları yanlarına çekmiştir.
- Milliyetçilik etkisiyle birlikte **Mekke Emiri Şerif Hüseyin** İngilizlerle Mac Mahon görüşmesi sonrası iş birliği yaparak Osmanlı Devleti'ne karşı İngiltere ile yan yana savaşmıştır.
- Bu olay üzerine Osmanlı Devleti bölgeye **Fahrettin Paşa'yı** göndermiştir. Fahrettin Paşa Kutsal Toprakları İngiliz ve Araplara karşı **6 ay boyunca başarılı bir şekilde savunmuştur**. Bu nedenle kendisine **Medine Müdafisi** ya da **Çöl Kaplanı** denilmiştir.
- Ancak savaş sonunda bölgenin kaybedilmesi üzerine **Kutsal Emanetlerin** İngilizlerin eline geçmemesi için tren ile İstanbul'a yollamıştır.

NOT: Hicaz-Yemen Cephesi'nde bazı Arap aşiretlerinin İngilizlerle birlikte hareket etmesi **ümmetçilik** akımının etkisini yitirdiğini gösterir

GENEL AĞ KAYNAĞI

...İsyan Araplar arasında genel bir kabul görmese de Medine dışındaki Hicaz şehirlerinin kısa sürede Osmanlı Devleti'nin elinden çıkmasına sebep olmuştur. Bununla birlikte Hicaz Seferi Kuvvetler Kumandanı Fahreddin Paşa, Medine'yi müdafaya kararlılıkla devam etmiştir. Askerî imkânsızlıklara, tabii şartların zorluğuna ve açlık tehlikesine rağmen şehri teslim etmemiş, Medine kalelerinin burçlarında Türk bayrağının dalgalanması için verdiği savaşı Hz. Peygamber'e de atıfta bulunarak kutsal bir görev kabul etmiştir. Fahreddin Paşa, savunma günlerinde Osmanlı bayrağını çeşitli vesilelerle öne çıkarmış ve millî bir değer olarak bayrağa baskın bir yer vermiştir.

6) Suriye-Filistin Cephesi

- Bu bölge Kanal Cephesinde gerçekleştirilen 2 taarruz hareketinin başarısız olması üzerine İngilizlerin saldırıya geçmesi ve Türk ordusunun geri çekilmesiyle açılan bir cephe. Yani bu cephe **Kanal Cephesi** adıyla açılmış fakat **Suriye-Filistin** cephesine dönüşmüştür.
- Bu cephenin kaybedilmesinde en büyük etken **Bağdat'ın tekrar ele geçirilmesi** ile Filistin bölgesinin korunması tartışmalarının yarattığı **vakit kaybı** olmuştur. Bağdat bölgesinin ele geçirilmesi istenirken Filistin cephesi **ihmal edilmiştir**.
- Bağdat'ı geri almak için Yıldırım Orduları Grubu oluşturulmuş başına ise Alman **Mareşal Falkenhayn** geçmiştir bölgedeki geri kalan ordu ise Yıldırım Ordularının emri altına girmiştir.
- Ancak bölgede bulunan Türk subaylardan olan Mustafa Kemal, Ali Fuat, Refet Bele, İsmet Paşa gibi komutanlar Alman subayların emri altında çalışmaktan **büyük rahatsızlık duymuşlardır**. Bu nedenle Mustafa Kemal bulunduğu 7. Ordu Komutanlığından istifa etmiş Mersinli Cemal Paşa ise bölgeden geri dönmek üzere ayrılmıştır.
- Bağdat'ı geri alma tartışmaları ve planları sürerken İngilizlerin saldırısı başlamıştır. İngiltere Başbakanı Lord George bölgede bulunan İngiliz komutan Albey'e Noel öncesi Hristiyan alemine hediye olarak **Kudüs şehrinin** alınmasını emretmiş bu amaçla saldırı gerçekleşmiştir. İngilizlerin bu saldırılarına bölgede bulunan Araplar da destek vermiş ve Arap-İngiliz kuvvetleri Türk ordusunu Kudüs'ten çıkarmayı başarmış böylece Kudüs İngilizlerin eline geçmiştir.
- Bölgenin kaybedilmesi üzerine Mareşal Falkenhayn Yıldırım Orduları görevden alınmış yerine bir başka Alman olan Limon Son Vonders adlı komutan getirilmiştir.
- İngiliz Arap kuvvetleri Suriye bölgesinin tamamını ele geçirmiştir. Bunun üzerine Mustafa Kemal göreve tekrar tayin olunmuştur. Mustafa Kemal ise elde kalan birliklerle düşmanın anavatana yani Anadolu'ya girmesini engellemek için Halep bölgesinde **savunma duvarı** oluşturmuştur. Bu başarısının ardından Yıldırım Orduları Grup Komutanlığına atanmıştır.
- Suriye Filistin cephesi Osmanlının savaştığı **son cephedir**. Osmanlı bu cepheyi de kaybedince barış görüşmelerinde bulunmuş ve 30 Ekim 1918 yılında **Mondros Ateşkes Anlaşması** imzalanmıştır.

Mustafa Kemal'in I. Dünya Savaşı'nda Bulunduğu Cepheler

a. Çanakkale Savaşı

GENEL AĞ KAYNAĞI

...Mustafa Kemal, 9 Ağustos'ta Anafartalar'daki başarılı harekâtından sonra geceyi, bu paha biçilmez sırtı alma hazırlığı içinde büyük çaba harcayarak geçirdi. Bizzat yönettiği şiddetli baskın hücumu ile bu dar bölgede yerleşmiş olan bin kişilik İngiliz kuvvetini yok etti. Türkler Conkbayırı'nı aştılar ve zaferin sonuna kadar da orada kaldılar. Bu başarı, perdeyi kapatan olaydır...

www.atam.gov.tr

b. Suriye-Filistin Cephesi

BİRİNCİ EL KAYNAK

Ordu Grubunun kumandasını Ekselansları Mustafa Kemal'in birçok şanlı savaşta muzaffer olmuş ellerine bırakmak durumunda olduğum anda, benim emrimde Osmanlı İmparatorluğu'nun uğruna ifa ettikleri görevler için bu subaylara, memurlara ve erlere candan teşekkür ederim. Beni Ordu Grubuna mensup birçok subaya ve askerlere çok yakınlaştıran Gelibolu'nun şanlı günleri ve Anadolu sahilinde yürütülen birçok cesur harekât, bütün çağların tarihinde unutulmayacaktır...

Limán von Sanders, Türkiye'de Beş Yıl, s. 421-422.

Limán von Sanders

c. Kafkas Cephesi

- Mustafa Kemal, Çanakkale Cephesi kapandıktan sonra 14 Ocak 1916 tarihinde 16. Kolordu Komutanlığına atandı. Ocak ayı sonlarında görevine başladı.
- Bu arada Kafkas Cephesi'nde yaşanan başarısızlıktan sonra kaybedilen Erzurum'u geri almak amacıyla 2. Ordu'nun doğuya sevk edilmesi üzerine Mustafa Kemal yeni görev yerine gitmişti.
- Yoldayken generalliğe terfi şifresini aldı. Mustafa Kemal, bu cephede Muş ve Bitlis'in Rus işgalinden kurtarılmasına yardımcı oldu.

el 1.16: 2. Ordu Komutanı Mustafa Kemal, İzzet Paşa'nın Karargâhında (

1915 Olayları ve Ermeni Tehciri

BİRİNCİ EL KAYNAK

...Erzincan, Erzurum, Kars ve civar köylerinde Ermenilerin katliamı o kadar fecidir ki görülen sahneler en katı yürekli olanları dahi ağlatmıştır. Bugün dahi kuyular açılarak o kötü manzaralar, bilmeyenlere, inanmayanlara, inkâr edenlere gösterilebilir... Her türlü masrafları hükûmet tarafından temin edilmek üzere arzu eden muhtelif unsurlardan heyetler gönderilmesi ve katliamın yerinde incelenmesinin çok faydalı olacağını arz eylerim.

*Eski Birinci Kafkas Kolordusu Kumandanı Tuğgeneral Kâzım Karabekir (1918)
Arşiv Belgelerine Göre Kafkaslarda ve Anadolu'da Ermeni Mezalimi I (1906-1918), s. 307 (Düzenlenmiştir.).*

d. I. Dünya Savaşı Sırasında Anadolu

- Dünya Savaşı sırasında savaş meydanlarında şehit düşenlere ilave olarak düşman istilasının neden olduğu toplu göçler, **açlık ve sefalet** çok sayıda insanın hayatını kaybetmesine sebep olmuştur. Rum ve Ermeni çetelerinin Türk halkına ve köylerine karşı saldırıları asayiş daha da bozmuştur.
- Osmanlı Devleti'nin savaşa girmesi ile **enflasyon artmış** ve gereksinim maddelerinin azlığı nedeniyle **fiyatlar yükselmişti**. İthalatın yapılamadığı, elde edilen mahsulün yarıya düştüğü bir ortamda özellikle temel ihtiyaç maddelerinden biri olan ekmekteki pahalılık halkı çok daha zor bir duruma düşürmüştü.
- Savaş koşulları halkın büyük bölümünü daha da yoksullaştırırken savaşı fırsata çeviren yeni zenginler de çıkmıştı. Karaborsa ve istifçilik, ihtikâr, ihtilas, suiistimal yoluyla varlıklarını artıran bu kesim halkta rahatsızlık oluşturmuştu.

GENEL AĞ KAYNAĞI

I. Dünya Savaşı sırasında İstanbul'da bulunan Harry Stuermer'ın (Heri Sıturmır) o günlerde Osmanlı Devleti'nin başkentinden yaptığı gözlemler ülkenin içinde bulunduğu durumla ilgili son derece önemli bilgiler vermektedir. Ekmek bulamadığımız dönemlerde, özellikle 1916'nın başlarında, sadece İstanbul'da günde onlarca kişi açlıktan ölmekteydi. Bir seferinde bizzat gözlerimle zavallı kadınların açlıktan yerlere serildiğini gördüm. Ülkenin diğer yerlerinden -özellikle Suriye kesimlerinden- ise daha ciddi kıtlık haberleri alıyorduk...

www.ataturkilkeleri.deu.edu.tr (Sadeleştirilmiştir.).

- Dünya Savaşı'nda genel seferberlik sırasında erkek nüfusun önemli bir kısmının askere alınmasından dolayı Türk kadını, toplum hayatı içinde **çok daha fazla sorumluluk** almak zorunda kalmıştı.
- Nitekim savaşın getirdiği koşullar nedeni ile kadınlar bir taraftan ev işleri ile uğraşırken diğer taraftan da **hemşirelik, ebelik veya öğretmenlik** gibi meslekler ile iş hayatında varlığını gösterdi.
- Askerler için üniforma, çamaşır, kum torbası diken kadınlar aynı za-manda cephe mermi ve cephanesinin yapımında görev aldı.

Görsel 1.19: Çanakkale Savaşlarında görev yapan Türk hemşireler

Wilson İlkeleri

- ABD savaş başlangıcında tarafsızlığını ilan etmişti. Ancak Rusya'nın savaştan çekilmesiyle birlikte itilaf devletleri Almanlar karşısında zor durumda kalmışlardı. Ayrıca ABD'ye ait ticaret gemisinin Almanlar tarafından batırılmıştı.
- Bu gelişmeler üzerine ABD de savaşa dahil olmuş böylece savaşın gidişatı değişmiş ve savaş tekrar İtilaf devletleri tarafına dönmüştür. Kısa bir süre sonra ABD Başkanı Wilson kendi adını taşıyan ilkeler yayınladı ve bu durum savaşın daha kısa sürede bitmesine sebep oldu.
 - Barış anlaşmaları **açık ve şeffaf** biçimde olmalı ve **gizli anlaşmalar** yapılmamalıdır
 - Her millet **kendi geleceğine kendisi karar** vermelidir
 - Yenen devletler yenilen devletlerden **toprak ve tazminat almayacaktır**
 - **Uluslararası barış komisyonu** kurulmalıdır
 - Osmanlı içindeki **Türk olan** kısımlara egemenlik verilmeli ancak **Türk olmayan** halklara da bağımsızlık verilmelidir.

NOT: Osmanlı ile ilgili maddesi Osmanlı'nın savaştan çekilmesini hızlandırmış fakat Osmanlı içindeki halklara bağımsızlık maddesi de **azınlık isyanlarının artmasına** ve **karışıklıkların çıkmasına** sebebiyet vermiştir.

NOT: Wilson İlkeleri yenilen devletlerin **savaştan çekilmesini** hızlandırmıştır

NOT: İtilaf devletleri Wilson İlkelerine karşı çıkmışlardır. Çünkü bu ilkeler **Sömürgeciliğe ve savaş tazminatına** karşı çıkıyordu. Bu nedenler İtilaf devletleri sömürge yerine **manda-himaye**, tazminatın yerine ise **onarım** kelimesini kullanmışlardır.

NOT: Milletler Cemiyeti fikri ilk defa **Wilson İlkelerinde** gündeme getirilmiştir.

Paris Barış Konferansı (18 Ocak 1919)

- Yenilen devletlerle yenilen devletler arasında **yapılacak Barış görüşmelerinin şartlarını** belirlemek amacıyla **32 devletin** katılımıyla toplanmıştır. Konferansın başkanlığını **ABD** yapmıştır
- Konferansta **ABD'nin isteği doğrultusunda** uluslararası sorunları çözmek ve barışı kalıcı olarak sağlama amacıyla **Milletler Cemiyeti** kurulmuştur.
- Konferansta Yunan Başbakanı Venizelos, düzenlenen sahte belgelerle **Batı Anadolu'nun ve İzmir bölgesinin Yunanlara verilmesini sağlamıştır**. Böylece gizli anlaşmalarla İtalyanlara verilen bölge Yunanlılara verilmiştir böylece **ilk kez bir görüş ayrılığı** çıkmıştır.
- Yine bu konferansta Doğu Anadolu'da bir Ermeni Devletinin kurulmasına yönelik adımlar da atıldı. İngiltere Antep Maraş Urfa'yı Fransızlara bırakırken bunlara ek olarak Fransa'nın daha önce işgal ettiği yerlerden Suriye ve Lübnan'da Fransız mandasının kurulmasını kabul etmiştir. Bunlara karşılık İngiltere ise Irak ve Filistin bölgesinde manda yönetimi kurmak istedi.
- Konferans sonunda Osmanlı Devleti hariç bütün yenilen devletlerle barış anlaşması imzalandı.

Konferans Sonunda :

Almanya → Versay Anlaşması
Avusturya → Sen Jermen Ant.
Macaristan → Trianon Ant.
Bulgaristan → Nöyyi Ant.
Osmanlı → SEVR ANTLAŞMASI

Bu dört ülke ile barış imzalandı. Ancak Osmanlının barışı henüz paylaşımlar yapılmadığından sonraya bırakıldı.

Birinci Dünya Savaşı Sonuçları

- Almanya, Avusturya-Macaristan, Osmanlı Devleti, Rus Çarlığı gibi **büyük imparatorluklar yıkılmış** yerlerine **Cumhuriyetler** kurulmuştur.
- Avrupa'da **Sosyalizm Nazizm faşizm** gibi totaliter rejimler ortaya çıkmıştır
- Avrupa'da çok sayıda **yeni devlet kuruldu**
- Barışı korumak için **Milletler Cemiyeti (Cemiyet-i Akvam) kuruldu.**
- **Manda ve himaye** sistemi sömürgeciliğin yerini aldı.
- **Savaş tazminatları** onarım adı altında ifade edildi.
- Tank, kimyasal silahlar ve denizaltı **ilk kez bu savaşta** kullanıldı.
- Savaş sonrası yapılan antlaşmalarda milliyet ilkesine dikkat edilmemesi azınlık sorununa **ve II. Dünya Savaşı'na** neden oldu

I. Dünya Savaşı'nda İttifak – İtilaf Devletlerinin Askerî İstatistikleri

	Askere Alınan Kişi Sayısı	Savaşta Ölen Kişi Sayısı	Yaralanan Kişi Sayısı	Tutsak / Kayıp Kişi Sayısı	Toplam Zayıat
İttifak Devletleri	22.850.000	3.131.890	8.419.533	3.629.829	15.181.252
İtilaf Devletleri	42.188.810	4.889.090	12.809.280	4.121.090	21.819.560

Mondros Ateşkes Anlaşması (30 Ekim 1918)

- Birinci Dünya savaşı sona ererken Almanya Osmanlı Devleti'ne yazdığı mektupta **Wilson İlkelerine** sığınarak ABD'ye barış anlaşması için başvuracağını Türklerin de aynı şekilde barış girişimlerinde bulunması gerektiğini bildirmiş bunun üzerine Osmanlı Devletinin de savaştan sonra ateşkes anlaşması yapmaya çalışmıştır.
- Dünya savaşından yenik çıkan Osmanlı Devleti'nde **İttihat ve Terakki** üyeleri ülkeden kaçmış hükümette bulunan Sadrazam **Talat Paşa istifa etmiş** yerine **Ahmet İzzet Paşa** hükümeti kurulmuş ve ateşkes girişimlerine başlanmıştır.
- Ahmet İzzet Paşa'nın barış için önce ABD daha sonra da İngiliz ve Fransız makamlarına yaptığı müracaatlardan bir sonuç alınmadı. Bunun üzerine Kutul Amare 'de Halil Kut Paşaya esir düşen General **Townshend** aracılı olmayı teklif etmiş bunun üzerine ateşkes görüşmeleri başlamıştır.
- Osmanlı Devleti'ni yapılacak Ateşkes için Bahriye Nazırı **Rauf Orbay** temsil etmiş ve itilaf devletleriyle Agemennon zırhlısında yapılan görüşmede **Mondros Ateşkes Anlaşması** imzalanmıştır.

BİYOĞRAFI

Hüseyin Rauf (Orbay) Bey (1881-1964)

1881 yılında İstanbul'da doğdu. Deniz Harp Okulu ve Mühendishaneyi 1899 yılında bitirdi. Balkan Savaşları sırasındaki deniz savaşlarında büyük başarılar gösterdi ve bu nedenle "Hamidiye Kahramanı" unvanını kazandı. I. Dünya Savaşı'nda İran ve Irak'ta Osmanlı Teşkilat-ı Mahsusasında görev yaptı. Daha sonra Deniz Kuvvetleri Kurmay Başkanlığına atandı. Mondros Mütarekesi'ni imzalayan heyette görev aldı. 12 Temmuz 1922-4 Ağustos 1923 tarihleri arasında TBMM hükümeti başkanlığı yaptı. 17 Kasım 1924'te Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasının kurucuları arasında yer aldı. 1939 yılında Kastamonu milletvekili oldu. 1942-1944 yılları arasında Londra Büyükelçiliği yaptı. Rauf Orbay 1964 yılında vefat etti.

Dünden Bugüne Başbakanlık (1920-2004), s. 38 (Düzenlenmiştir.).

Anlaşma Maddeleri

Harita 1.4: Mondros Ateşkes Antlaşması'na göre işgal edilen yerler

- Madde 1: Karadeniz'e geçiş için **Çanakkale ve Karadeniz Boğazları** açılacaktır Çanakkale ve Karadeniz bölgesinin müttefikler tarafından işgali sağlanacaktır.
- Madde 5: Sınırların korunması ve iç güvenliğin sağlanması için gerektiği kadar asker bırakılacak geri kalan **askerî kuvvetten fazlası derhâl terhis edilecektir.**
- Madde 10: **Toros tünelleri** müttefikler tarafından işgal edilecektir.
- Madde 15: Bütün **demir yollarına** İtilaf Devletlerinin denetleme subayları tarafından kontrol altına alınacaktır.
- **Madde 7:** Müttefikler, güvenliklerini tehdit edecek durum olduğunda **herhangi bir stratejik noktayı** işgal hakkına sahip olacaktır.
- **Madde 24:** **Vilayet-i Sitte** 'de (Altı Doğu Anadolu Vilayeti: Erzurum, Van, Bitlis, Diyarbakır, Sivas, Elâzığ) karışıklık çıkması hâlinde bu vilayetlerin herhangi bir kısmının işgali hakkını İtilaf Devletleri elinde bulunduracaktır

NOT: 7. Madde anlaşmanın en tehlikeli maddesi olup bütün **Osmanlı'nın bütün topraklarını** tehlikeye sokmuştur. Buna göre İtilaf Devletleri **her veri işgal etme hakkına sahip olacaktırlar**. Yine bu maddeye göre ilerde işgallerin genişleyeceği görülmektedir.

NOT: 24. maddenin İngilizcesinde **6 Ermeni vilayeti** geçmektedir. Yani bu maddeye göre Doğu Anadolu'da **Büyük Ermenistan** kurulmak istenmektedir.

Mondros Ateşkes Antlaşması'na Yönelik Tepkiler

- Trablusgarp ve Balkan ve Dünya Savaşlarından beri sürekli savaş hâline yorulan halk, ilk günlerde ateşkestenden memnundu. Fakat kısa bir süre sonra haksız işgaller karşısında ne yapacağını bilemez duruma geldi.
- Bu işgallere karşı Osmanlı hükûmetinin de hiçbir tedbir alamaması, çaresizliği daha da artırdı. Osmanlı hükûmeti **işgallere sessiz kalmakta ve işgalleri kabullenmekte idi.**

GENEL AĞ KAYNAĞI

... Mütarekeyi imzalayan Rauf Bey, İstanbul'a döndükten sonra gazetecilere yaptığı açıklamada; "...mütarekeyi imzaya giderken bugünkü gibi sevinçli döneceğimi tahmin etmiyordum. İngilizler çok açık kalpli ve samimi hareket ettiler. Bu mütareke ile devletimizin istiklali, saltanatımızın hukuğu tümüyle kurtarılmıştır. Bu mütareke galip ile mağlup arasında yapılmış bir mütareke değil savaş hâline çıkmak isteyen denk iki devletin aralarındaki düşmanlığı durdurmaları durumu gibi bir şeydir." diyerek bu konudaki iyi niyetli düşüncelerini açıklamıştır.

www.akademikbakis.org

- Mustafa Kemal Paşa, Ateşkes şartlarını 3 Kasım 1918'de İstanbul'dan öğrenmişti. Mustafa Kemal Paşa, ateşkes hükümlerinden bazılarının yanlış anlaşılmaya müsait olduğunu görerek Sadrazam Ahmet İzzet Paşa'yı bir **telgraf ile uyardı.**
- İstanbul'da devletin kurtarılması işlerine girişti Samsun'a çıkacağı güne kadar çeşitli girişimlerde bulundu. İlk olarak arkadaşı **Ali Fethi beyle Minber gazetesini** çıkararak kamuoyunu uyandırmak istedi. Daha sonra Mustafa Kemal yeni kurulacak Ahmet İzzet Paşa hükûmetinde Harbiye Nezaretinde görev almak istedi.
- Girişimlerinin sonucunda vatanın İstanbul'dan kurtarılmayacağını anlamış Bunun üzerine '**hata ettim İstanbul'a gelmemeliydim**' demiştir. Bir an önce Anadolu'ya geçmenin yollarını aramıştır.

NUTUK

Mondros Ateşkesi, Osmanlı Devleti'nin müttefikleriyle beraber sürüklendiği acı yenilginin yüz kızartacak bir sonucudur. Bu ateşkes maddeleri Türk topraklarını yabancıların işgaline sunmuştur. Yine bu ateşkes maddeleri Sevr Antlaşması'nın hükümlerinin de kolaylıkla kabul ettirilebileceği fikrini işgalcilere mümkün ve normal gösterdi.

Kemal Atatürk, Nutuk (1919-1927), haz.: Zeynep Korkmaz, s. 482.

İtilaf Devletlerinin Gerçekleştirdiği İşgaller ve Uygulamalar

İNGİLTERE	İlk olarak Musul'u, ardından Batum, Ardahan, Kars, , Bilecik, Samsun ve Merzifon bölgesi
FRANSA	Mersin, Adana, Dört Yol ve Afyon-Zonguldak-Antep-Maraş-Urfa bölgesi
İTALYA	Antalya, Konya, Kuşadası, Bodrum, Fethiye, Muğla ve Marmaris
YUNANİSTAN	İzmir ve Çevresi-Doğu Trakya

NOT: İzmir çevresi gizli anlaşmalarla İtalyanlara verilmişti ancak **Paris Barış Konferansında** bu bölge Yunanistan'a verilmiştir. İtalyanlar buna tepki göstermiş Böylece itilaf devletleri arasında **ilk görüş ayrılığı** gerçekleşmiştir

NOT: Musul bölgesi Osmanlı Devleti'nin **ilk işgale uğrayan** toprağıdır. Bu bölgenin işgali Mondors Anlaşmasından sonra yapıldığı için kanuna aykırı olarak gerçekleşmiştir. Bu nedenlerden dolayı Musul'un işgali haksız ve hukuksuz yere gerçekleşmiştir.

NOT: Anadolu'da ise **ilk işgal İskenderun bölgesinde** gerçekleşmiştir ve bir direnişle karşılaşmıştır Anadolu'da ilk direniş **Hatay Dört Yol bölgesinde** ortaya çıkmıştır

NOT: İngiltere ile Fransa arasında yapılan anlaşmasına göre Antep Maraş Urfa bölgeleri **İngiltere'ye bırakılmıştı** ancak İngiltere ve Fransa arasında yapılan **Suriye İtilaf namesine** göre **Antep, Maraş ve Urfa** Fransa'ya bırakılmış Suriye ve Lübnan'da Fransız mandası kurulması kabul edilmişti buna karşılık İngiltere'ye ise Filistin ve Irak mandaterliği verilmiştir.

İzmir'in İşgali (16 Mayıs 1919)

- Yunanistan **Megali İdeayı** gerçekleştirmek amacıyla İzmir'i istemişti. İzmir bölgesi Dünya Savaşından önce İtalyanlara verilmiş fakat Yunanistan **Paris Barış Konferansında** sahte belgelerle bölgede Rumların çoğunlukta olduğunu öne sürmüştü ve kendilerine verilmesini sağlamıştır.
- İzmir'in İtalyanlardan alınıp Yunanlılara verilmesi İtalya'nın itilaf devletleriyle arasının açılmasına sebep olmuş ve Anadolu'daki işgallerini çok yumuşak bir şekilde gerçekleştirmiştir.
- Yunanlılar 15 Mayıs günü İzmir'i işgale başlamışlar bunun üzerine **Hukuku Beşer** Gazetesi yazarı olan **Hasan Tahsin** düşmana karşı ilk kurşunu sıkmış ve Yunan binbaşısını öldürmüştür. Ayrıca düşmana Yaşa Venizelos demediği için **Albay Süleyman Fethi** Yunanlılar tarafından şehit edilmiştir.
- Bunun üzerine İzmir'in işgaline karşı Protesto mitingleri düzenlenmiş bu olay bütün dünyaya duyurulmaya çalışılmıştır. İzmir'in işgalinin hukuksuz gerekçelerle yapıldığı bildirilmiştir.
- Bunun üzerine Amerikalılar olayın gerçekliğini öğrenmek için İzmir'e bir temsilci göndermiştir. Amerikan temsilcisi Amiral Bristol yaptığı gözlemlerden sonra İzmir'in işgalinin haksız olduğunu ve bölgede Türk nüfusunun fazla olduğunu bildirmiştir. Böylece **Amiral Bristol Raporu** Türklerin haklılığını ortaya koyan ilk uluslararası belge olmuştur.
- Doğu Anadolu bölgesinde ise Ermenilerle Türkler arasında yaşanan çatışmalardan sonra Amerikalılar bölgeye temsilci göndermiş. Bölgeye giden **General Harbord** yaptığı gözlemlerden sonra Türklerin haklı olduğunu göstermiştir.

GENEL AĞ KAYNAĞI

Konak Meydanı'nı Kemeraltı Caddesi'ne bağlayan köşe dönülürken, alayın önünde yerlere kadar uzanan Yunan bayrağını taşıyan Teğmen Yannis açılan ateş sonucunda bayrakla birlikte atından yuvarlandı. Gürültüler arasında zor duyulan bu tabanca ateşinin ardından ortalık karışmış; Efzun Alayı gerisin geri dönerek denize kadar çekilmiştir. Ege'de Millî Mücadele'nin başlamasına sebep olan ve ilk kurşun diye anılan bu olaydan sonra İzmir'de büyük bir Yunan terörü estirdiği, çok sayıda Türk'ün, yaralandığı, insanlık dışı hareketlere maruz kaldığı ve öldürüldüğü bilinmektedir. Bu ilk kurşun meçhul biri tarafından atılmışsa da daha sonra Hukuk-u Beşer Gazetesi'ni çıkaran Hasan Tahsin'e (Osman Nevres) izafe edilmiştir.

15 Mayıs 1919 tarihinde meydana gelen işgal hareketi ve "İzmir Faciası" Anadolu'nun her yanında derin bir üzüntü oluşturmuş, telgraf ve mitinglerle işgalin protesto edilmesine yol açmıştır; ilk olarak Batı Anadolu'da Bayramiç'te bunu takiben Seydişehir, Babaeski, Gördes, Burdur, Ezine, Ödemiş, Bursa, Keskin, Konya, Cide, Rize, Akhisar vs. olmak üzere pek çok vilayet ve kazada bu mealde protestolar olmuştur.

Musa İlhan Kurtuluş, 16 Mayıs 1919 tarihli İstiklâl Harbi gazetesi uyarlaması

CEMİYETLER

Cemiyetlerin Genel Özellikleri

- Aydınlar, memurlar, gençler ve toplumun **her kesiminden insan** bu cemiyetlerin kuruluşunda rol almıştır.
- Amaçları Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra yapılan **işgallere karşı mücadele etmektir**
- **Azınlıklar, işgal güçleri ve İstanbul hükûmeti** ile mücadele etmişlerdir.
- **Wilson İlkelerine** dayanarak haklı mücadelelerini savunmuşlardır.
- İlk kurulduğunda **Bölgesel** olan bu cemiyetler Sivas Kongresi'nde "**Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti**" adı altında birleştirilmişlerdir

İzmir Müdafî Hukuk Cemiyeti:	İzmir'i Yunan tarafından işgal edileceğini öğrenen İzmir halkı tarafından işgali engellemek için kurulmuştur. İzmir ve çevresinin Türk olduğunu dünya kamuoyunu duyurmaya çalışmıştır. Bu cemiyetin çalışmalarından sonra Batı'da Kuvayı Milliye birlikleri oluşturulmuştur.
İzmir Reddi İlhak Cemiyeti:	İzmir çevresini Yunan ilhakına karşı engellemek istemiştir.
Trakya Paşaeli Cemiyeti	Cafer Tayyarın gayretleriyle Edirne'de kurulan ilk cemiyettir. Bölgeyi Yunanistan'a verilmesini engellemeye çalışmışlardır. Trakya bölgesinin Türk olduğunu Eğer Osmanlı yıkılırsa bölgede bağımsız bir Trakya Cumhuriyeti adı altında bir devlet kurulacağını söylemiştir.
Trabzon Muhafaza Hukuk Cemiyeti:	Trabzon'da Pontus Rum devletinin kurulmasını engellemek istemişlerdir. Erzurum Kongresini toplanmasını sağlamıştır
Şark Vilayetleri Müdafî Hukuk Cemiyeti	Bölgede Büyük Ermenistan devletinin kurulmasını engellemeye çalışmışlardır. Erzurum Kongresinin toplanmasını sağlamıştır.
Kars-İslam Şurası:	Yakup Şevki Paşa tarafından Ermenilerle Gürcülere karşı mücadele için kurulmuştur.
Kilikyalılar Cemiyeti:	Adana ve Çukurova Çevresinde bir Ermeni Devletinin kurulmasını engelleme amacıyla Ali Fuat Paşa'nın tarafından kurulmuştur. Fransa ve Ermenistan'la mücadele etmişlerdir. Merkezi İstanbul'dadır
Milli Kongre Cemiyeti:	Dr. Esat Işık tarafından kurulmuştur. Merkezi İstanbul'dadır. Kuvayı Milliye teriminden bahseden ve bütün yararlı cemiyetlerin tek isim altında birleşmesi gerektiğini dile getiren ilk cemiyettir. Diğer cemiyetlerden farklı olarak sadece basın yayın yoluyla mücadele etmişlerdir.
Anadolu Kadınları Müdafî Hukuk Cemiyeti:	Sivas'ta Vali Reşat Paşanın eşi Melek Reşit Hanım tarafından Mustafa Kemal'in isteğiyle kurulmuştur.

Milli Varlığa Düşman Cemiyetler

- Müttefiklerin **insafından yararlanmak** isteyen fırka ve cemiyetlerdir.
- **Manda ve Himaye** fikrini savunmuşlardır
- **Saltanat ve hilafet** taraftarı bir politika izlemiştir
- **Ulusal mücadeleye karşı** tavır sergilemişlerdir

Azınlıkların kurduğu cemiyetler

Wilson Prensipleri Cemiyeti:	Kurtuluşu ABD mandaterliğinde görenler tarafından kurulmuştur
İngiliz Muhipleri Cemiyeti	Kurtuluşu İngiliz mandaterliğinde görenler tarafından kurulmuştur
Teali İslam Cemiyeti:	“Cemiyet-i Müderrisin” (Medrese Öğretmenleri Derneği) tarafından kurulan bu cemiyet kurtuluşu Osmanlı padişahından halifeden geleceğini düşünmüşlerdir.
Sulh Selameti Osmaniye Cemiyeti:	Kurtuluşu Osmanlı padişahından halifeden bekleyenler tarafından kurulmuştur.
Kürt Teali Cemiyeti:	Diyarbakır merkezli bir Kürt devleti kurma amacıyla açılmıştır.
Hürriyet ve İtilaf Fırkası:	İlk olarak 1911’de İttihat ve Terakki Cemiyetine karşı kurulan bu cemiyet milli mücadeleye karşı çıkmışlardır.
Nigehban Cemiyeti:	Asker kaçakları tarafından kurulan cemiyettir.

Azınlıkların kurduğu cemiyetler

Etniki Eteryay Cemiyeti:	Büyük Yunanistan’ı kurmak amacıyla açılmıştır. Eski adı Filiki Eteryadır. Osmanlı Devleti sınırları içindeki bütün Hristiyanları silahlandırmak ve Rumlar arasında birlik ve beraberliği sağlamak istemiştir.
Mavri Mira Cemiyeti:	Kara Gün anlamına gelmektedir. Amaçları Megali İdeayı gerçekleştirmek yani Batı Anadolu’yu da içine alan Büyük Bizans devletini yeniden kurmaktır. İstanbul Rum Patrikhanesi’nin desteğiyle kurulmuştur.
Pontus Rum Cemiyeti:	Trabzon merkezli bir Pontus Devletini kurma amacıyla açılmıştır.
Hınçak ve Taşnak Cemiyeti:	Vilayeti Sitte bölgesinde Büyük Ermenistan’ı kurmayı amaçlamışlardır.
Alyans Macabi Cemiyeti:	Filistin bölgesinde İsrail devletini kurma amacıyla açılmıştır.

Kuvayı Milliye Örgütünün Kurulması

Kuvâ-yi Milliyecilerden Bir Grup

Kuvayı Milliye'nin Özellikleri

- Anadolu'nun haksız işgaline karşı *halk tarafından* kurulan silahlı direniş güçleridir
- Kuvayı Milliye'nin kurulmasında Mondros Ateşkes Antlaşması'na göre **Türk ordusunun terhis edilmesi**, İtilaf Devletlerinin **Anadolu'yu işgal etmesi** ve **Osmanlı hükümetinin** devleti korumayıp düşmana teslim olması etkili olmuştur.
- İlk olarak Yunanlıların Batı Anadolu'daki işgallerine karşı Ödemiş'te kuruldu.
- **Bölgesel olarak** kurulmuştur Aralarında koordinasyon yoktur.
- **Düzenli Disiplinli** bir ordu değillerdi.
- Düşman ilerleyişini **durduramamışlar** fakat yavaşlatmışlardır milli mücadeleciye **zaman kazandırmışlardır**
- Kuvayı Milliye birlikleri en büyük başarıyı **Güney Cephesi'nde** Fransızlara karşı kazandılar. Antep **Maraş ve Urfa'yı** işgalden kurtardılar
- Halka karşı keyfi davranışlarından dolayı **teпки görmüşlerdir**.

NOT: Kuvayı Milliye birliklerinin düzenli Yunan Ordusu karşısında yeterli başarıyı gösterememesi düzenli bir ordunun kurulma ihtiyacını doğurdu. Çünkü Kuvayı Milliye doğrudan **doğruya bir merkeze bağlı değildi**. Bundan dolayı birliklerin kontrolünü ve **disiplinini sağlamak yeterince mümkün** olmuyordu.

NOT: Kuvayı Milliye örgütü zamanla kendi başına buyruk hareket etmeye başlamış ve TBMM'nin kurmuş olduğu **düzenli birliklere katılmayı reddetmişlerdir**. Bu nedenle TBMM tarafından kurulan Düzenli Orduya karşı da savaşmışlardır. **Çerkez Ethem ve Demirci Mehmet Efe** isyanı bunun en güzel örneğidir.

MİLLİ MÜCADELE HAZIRLIK DÖNEMİ

1) Mustafa Kemal'in Samsun'a Çıkışı

- Mondros'un imzalandığı gün Suriye'de **Yıldırım Orduları Grubu** komutanı olan Mustafa Kemal, Mondros imzalandıktan sonra ordu lağvedilince İstanbul'a dönmüştür. İstanbul'a geldiği sırada itilaf donanmalarının limanda demirlediğini görünce "...*geldikleri gibi gideler.*" demiştir.
- Bu sırada Halk kurtuluş çaresi olarak **İngiliz – ABD mandaterliği** ve **bölgesel kurtuluş çareleri** düşünürken Mustafa Kemal Paşa, **Ulusal ve Tam Bağımsızlık** düşüncesindeydi.
- İstanbul'da devletin kurtarılması işlerine girişti Samsun'a çıkacağı güne kadar çeşitli girişimlerde bulundu. İlk olarak arkadaşı **Ali Fethi beyle Minber gazetesini** çıkararak kamuoyunu uyandırmak istedi.
- Bu amaç için Padişah ve sadrazam Damat Ferit'le görüşmüş yeni kurulacak kabine de Harbiye Bakanlığını istemiş fakat başaramamıştır. Onların **teslimiyetçi** ve **İngilizlerin etkisi** altında olduğunu görmüştür. Girişimlerinin sonucunda vatanın İstanbul'dan kurtarılmayacağını anlamış Bunun üzerine '*hata ettim İstanbul'a gelmemeliydim*' demiştir. Bir an önce Anadolu'ya geçmenin yollarını aramıştır.
- Tam bu sırada Samsun civarında Rumlarla Türkler arasında çatışma çıkmıştır. İtilaf devletleri İstanbul'a bir telgraf çekmiş bölgedeki karışıklığın bitirilmesini aksi takdirde Mondros'un **7.Maddesi** gereği işgal edeceklerini söylemiştir.
- Bu nedenle Samsun'a gönderilecek bir kişi aranmaya başlandı. **İttihatçı olmaması**-Padişahın daha önceden **yaveri olması** – Savaşlarda kazandığı **başarılar** ve Damat Ferit'in **İstanbul'dan uzaklaştırmak** istediği kişi olan **Mustafa Kemal Paşa** bu görev için uygun görüldü.
- Mustafa Kemal bölgeye **sükuneti sağlamak ve gözlem yapma** amacıyla gönderildiyse de Mustafa Kemal'in amacı **ulusal egemenliğe dayalı tam bağımsız bir Türk Devleti** kurmaktır.
- Mustafa Kemal Paşa, Padişah Vahdettin tarafından 9. Ordu Müfettişi olarak Samsun'a gönderildi. Samsun'da **bir rapor** yazarak İstanbul'a yolladı. Bu raporda Türk nüfusunun Rum nüfusundan fazla olduğunu ve Türklerin bir saldırı yapmadığını saldıranların Rumlar olduğunu, Rumların siyasi emellerinden vazgeçerse durumun kendiliğinden düzeleceğini söylemiştir. Yine bu rapor **Millî Mücadelenin ilk belgesi** olması bakımından önemlidir.

NUTUK

... Bu geniş yetkinin beni İstanbul'dan çıkarmak ve uzaklaştırmak amacıyla Anadolu'ya gönderenler tarafından bana nasıl verildiğine hayret edebilirsiniz! Derhâl ifade etmeliyim ki bana bu geniş yetkileri onlar bilerek ve anlayarak vermediler. Gerçi ne olursa olsun benim İstanbul'dan uzaklaşmamı arzu edenlerin icat ettikleri sebep "Samsun ve havalisindeki asayişsizliği mahallinde (yerinde) görüp tedbir almak için Samsun'a kadar gitmek" idi.

Kemal Atatürk, Nutuk (1919-1927), haz.: Zeynep Korkmaz, s. 7.

KALK UYAN YOKSA ARDI HICRANDIR

İSTİKLÂL SAVAŞI

gazetesi

HAZIRLAYAN: ÖMER SAMİ COŞAR

ÇANAKKALE KAHRAMANI

MUSTAFA KEMAL PAŞA SAMSUN'DA

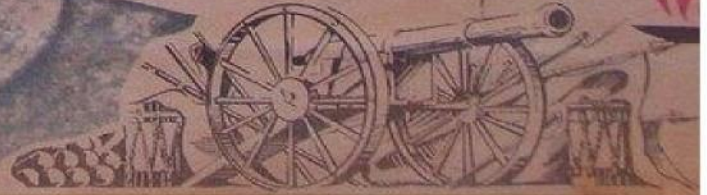

9. Ordu Kit'aları Müfettişi Mustafa Kemal Paşa bugün Samsun'a gelmiştir.

Müfettişlik bölgesi Trabzon, Erzurum, Sivas, Van vilâyetleriyle, Erzincan ve Canik müstakil sancaklarını kapsadığından müfettişliğin vereceği bütün talimatı bu vilâyetlerle mutasarrıflıklar doğrudan doğruya yerine getireceklerdir.

Diğer yandan müfettişlik sınırına komşu vilâyetler ve müstakil sancaklar — Diyarıbakır, Bitlis, Elâziz, Ankara, Kastamonu vilâyetleri — ile kolordu komutanlıkları da, Mustafa Kemal Paşa'nın vazife görmesi sırasında doğrudan doğruya vaki olacak müracatları dikkate alacaklardır.

İki tümeni olan 15. Kolordu da Mustafa Kemal Paşa'nın emrine verilmiştir. 15. Kolordu'nun kumandanı Kâzım Karabekir Paşa'dır.

İKİNCİ EL KAYNAK

›. sarrutri adgesi flwntan qpasi srneiarsxan ›azgetgrtaeaaayg tari4pi ndan dfize//Y

J. yaItganyata›ananass/na wkonaal9ne tsfiammiJld yaktur.

1. Mijel, mJflhâkifn@t eaasini ve 7dh AJ@@@nl habnl elfnl @l. 8snu gee;e#ie\$dmeye çalışacaktır.

2) Havza Genelgesi

Mustafa Kemal Samsun'dan sonra Havza'ya geçmiş ve orada Havza Genelgesini yayınlamıştır. Yayınlanan bu genelgeye göre:

- İşgallere **karşı protesto ve mitingler** düzenlenecek
- Protestolar sırasında **azınlıklara yönelik saldırı** yapılmayacak
- Askerî birliklerin elindeki silahlar ve cephanenin **teslim edilmeyecek**
- Büyük devletlerin temsilcilerine ve İstanbul hükûmetine **uyarı telgraflarını** çekilecektir.

NOT: Bu amaçla İzmir'in işgali nedeniyle **ilk protesto mitingi Havza'da** düzenlenmiştir. Buradaki amaç protesto ve mitinglerle **Milli Bilinci uyandırmaktır**.

NOT: Azınlıklara yönelik saldırı yapılmamasının istenmesinin sebebi haklıyken haksız duruma düşmemektir.

NOT: Bu olaylar üzerine Mustafa Kemal **ilk defa İstanbul hükümeti tarafından geri çağırılmıştır**.

Pek az kişi hatırlıyor ama

SULTANAHMET'TE

TARİHİ MİTINGDE NELER OLMUŞTU

**TIKLA &
İZLE**

şehirde "millî matem" ilan edildi ve mitingler yapılması için faaliyete geçildi. Faaliyetin merkezi de umumivetle Türk Ocakları oldu. İlk umumî toplantı 18 boyış Darülfünunda yapıldı. Darülfunun bilu-

Darülfunun konferans salonunda toplanarak İzmir'in işgalini protesto ettiler. Darülfunun toplantısını müteakip Türk Ocakları gençler tarafından 19 Mayıs 1919 tarihinde Faah Parfîi'nda da bir mt6ng yapıldı.

Saat ikiden itibaren Veznecilerden Fatih Belediyesi önüne kadar büyük bir kalabalık toplandı. Siyah zemin üzerine beyaz

Türk milliyetçisi Halide Edip İnan

Musa İlhan, Kurtuluş, 20 Mayıs 1919 tarihli İstiklâl Harbi gazetesi uyarlaması

ay yıldızlı bayrağın konmuş olduğu hitabet kürsüsünde ilk olarak Halide Edip (Adivar) Hanımefendi olmak üzere pek çok kişi İzmir'in işgali üzerine ortaya çıkan vaziyeti anlatarak bu işgali kabul edemeyeceklerini belirten konuşmalar yaptı.

Fatih'te yapılan mitingden bir gün sonra 20 Mayıs 1919'da Dârülfunun gençliği Üsküdar'da bir miting tertip etti. Mitingde ilk konuşmayı Üsküdarlı Şair Talat Bey yaptı. Talat Bey'in konuşmasını müteakip diğer konuşmacılar da işgali telin eden konuşmalar yaparak halkı birlik ve beraberliğe çağırdılar. İstanbul'da art arda yapılan kapalı salon ve açık hava toplantıları devam eder. 22 Mayıs 1919 tarihinde havanın muhalefetine rağmen üçüncü açık hava toplantısı Kadıköy'de yapılır. Mitingin hazırlanışında Tıbbiyeli öğrenciler önemli rol oynarlar. Sürekli yağan yağmurun altında toplanan yirmi bin kişi İzmir'in işgalini protesto eder. İzmir'in işgali üzerine İstanbul'da 18 Mayıs'tan itibaren başlayan millî galeyan, 23 Mayıs 1919'da Sultanahmet Meydanı'nda büyük bir tezahür olarak kendini gösterdi. O zamana kadar yapılan mitinglerin en muazzamı olan bu mitinge tahminen 200.000 kadar kişi katıldı. 23 Mayıs'ta Sultanahmet'te yapılan muazzam miting İtilaf Devletlerini ve hükümet çevrelerini rahatsız etmişti. Bu tarihten sonra İstanbullu vatanseverlerce Beşiktaş ve Beyazıt'ta yapılması düşünülen mifrigleze txfikñmet a İzin vefifmedfi Yayırnlanan eir tebfifi ita de mifinglerin yepilrnasi yesaklandi. Masat bu yasaklama kararı İstanbul vatanseverlerini durdurmaya yetmedi. İzinsiz ve değişik bir usulle 30 Mayıs 1919'da Sultanahmet'te ikinci bir büyük miting yapıldı.

BİYOGRAFI

Millî Mücadele'ye halkın katılımını sağlamak için düzenlenen mitinglerde ateşli konuşmalar yapan Halide Edip'in çabaları insanların Millî Mücadele'ye katılmasında etkili olmuştur. İstanbul hükümeti tarafından kurulan Divan-ı Harb-i Örf Mahkemesinde idamlarına karar verilenlerden biri olan Halide Edip, Ankara'da Genelkurmay'da Batı Cephesi Karargâhı İkinci Şubesinde onbaşı olarak çalışmış; önce çavuş rütbesine daha sonra da başçavuş rütbesine terfi ettirilmiştir. Uzun süre cephelerde savaşan Halide Edip'e savaşta göstermiş olduğu yararlılıklar nedeniyle İstiklal Madalyası verilmiştir.

FATİH'TE Dİ?N MUHTEŞEM BİR MITING 7APIKDI

İzmir için, mücadele edip,kun dökceklerini söylediler...

3) Amasya Genelgesi

- Mustafa Kemal Havza'daki çalışmalarını tamamladıktan sonra Amasya'ya geçmiştir. Amasya'ya gelen Mustafa Kemal, çalışmalarını bir program hâline getirmek ve Millî Mücadele'yi halka mal etmek istiyordu.
- Bu amaç doğrultusunda bölgede Ali Fuat, Rauf Orbay, Refet Bele gibi komutanlarla gizli bir toplantı yaptı. Yapılan toplantının ardından Amasya Genelgesi kararları oluşturuldu

NOT: Amasya Genelgesinde Mustafa Kemal Ali Fuat Cebesoy-Kazım Karabekir-Rauf Orbay-Cafer Tayyar ve Refet Bele gibi **komutanların imzası** vardır. Böylece bu genelge daha etkili olmuştur.

Genelge Maddeleri

- Vatanın bütünlüğü Millet'in **bağımsızlığı tehlikededir** (gerekçe)
- İstanbul Hükümeti üzerine **düşen sorumlulukları ve görevi yapmamaktadır** (gerekçe)
- **Milletin bağımsızlığını yine millet'in azim ve kararı kurtaracaktır** (amaç.-yöntem)
- İlerde Sivas'ta **Ulusal bir kongre** toplanacaktır. Bu kongreye her sancakta 3 delege katılacaktır(program)
- Doğu illeri adına **Erzurum'da** toplanacak olan kongreye katılacaktır (program)
- Her türlü denetim ve baskıdan **uzak milli bir kurul** oluşturulacaktır(program)
- Ordu dağıtılmayacak bulunduğu yerleri terk etmeyecek, silahlar ve cephaneler teslim edilmeyecektir

Genelgenin Önemi

- Bu genelge Millî Mücadelenin **ana programı bir manifestosu** olmuştur.
- Bu genelge **Anadolu ihtilalinin başlangıç** belgesi sayılmıştır
- Bu genelge ile Millî Mücadelede **amaç-gerekçe ve yöntem** belirlenmiştir.
- Bu genelgede **İlerde millet egemenliğine dayalı bir devlet kurulacağı**nın ilk işareti verilmiştir.
- Bu genelge Mondros Ateşkes Antlaşması'na açıkça bir **başkaldırıdır**

NOT: Amasya Genelgesinde alınan bu kararlar yurdun dört bir tarafında posta telgraf yoluyla dağıtılmıştır. Bunun üzerine İstanbul Hükümeti Mustafa Kemal'in askerlik görevinden alındığını bildirmesi üzerine Erzurum'a geçen Mustafa Kemal askerlikten istifa ettiğini padişaha iletmiştir. Mustafa Kemal istifadan sonra: **bundan sonra mücadeleme ferdi bir mücahit olarak devam edip Sine-i Millete döndüm demistir.**

NOT: Mustafa Kemal'in **son resmi işi** Amasya Genelgesini yayınlaması **ilk sivil işi** ise Erzurum Kongresine katılması olmuştur

9 HAZİRAN 1919 Pzt.

SAYI: 20

İSTİKLAL HARBİ GAZETESİ

HAZIRLAYAN ÖMER SAMİ GÖKSAR

Mustafa Kemal

geri çağrıldı

Şeyhülislâm'ın başkanlığında toplanan Kabine, İngiliz generalinin notasına boyun eğdi

Gençliğin direneceği işte sıra gelmiştir

BAKİRSİZİN DE DOĞRU DÜŞÜNENLERİNİN İZİNİ ALMAYAN VE İZİN ALMAYAN YAKARAK İSTİKLAL HARBİ GAZETESİNE VE İSTİKLAL HARBİ GAZETESİNE İZİN...

BAKİRSİZİN ...

Gençliğin direneceği işte sıra gelmiştir. Bakirsiz'in de doğru düşün...

"Her kimse bir gün yaşlı bakirsizler bu fark bildirir bakirsizler yakararak istiklal harbi gazetesi...

"Her millî hareketin başında bir gün bakirsizler vardır bakirsizler yakararak istiklal harbi gazetesi...

"Her millî hareketin başında bir gün bakirsizler vardır bakirsizler yakararak istiklal harbi gazetesi...

"Her millî hareketin başında bir gün bakirsizler vardır bakirsizler yakararak istiklal harbi gazetesi...

Mustafa Kemal Paşa'nın Yıldız Sarayı'nda oturduğu odanın yakıldığı anın fotoğrafı.

Bundan bir gün önce de Yıldız Sarayı'nın yakıldığı anın fotoğrafı.

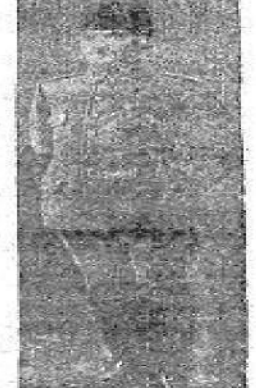
İngiliz generali Minns tarafından Mustafa Kemal Paşa'nın geri çağrılması hususunda bir nota gönderilmiştir. Mustafa Kemal Paşa'nın bu nota üzerine verdiği cevap...

Yıldız Sarayında dün yangın çıktı

FADİSAH VARDIĞININ "ENŞALLAH BU YANGIN FETİHİNİZİN SONUNCUŞU OLABİLİR" DEDİ

Yıldız Sarayı'nda dün saat dört buçuk civarlarında yangın çıktı ve derhal söndürme çalışmaları başlatıldı. Yangın, Yıldız Sarayı'nın Yıldız Konağı tarafında çıktı...

Yangın, Yıldız Sarayı'nın Yıldız Konağı tarafında çıktı. Yangın, Yıldız Sarayı'nın Yıldız Konağı tarafında çıktı. Yangın, Yıldız Sarayı'nın Yıldız Konağı tarafında çıktı...

Mustafa Kemal Paşa'nın Yıldız Sarayı'nda oturduğu odanın yakıldığı anın fotoğrafı.

Damad Ferid'den telgraf

Mustafa Kemal Paşa'ya yazılan bir telgrafın içeriği. Telgraf, Mustafa Kemal Paşa'ya yazılmıştır ve içeriği şöyledir: 'Mustafa Kemal Paşa'ya yazılan bir telgrafın içeriği...'

GENEL AQ KAYNAGI

fâzim Ka/abakir Pada, asks/fi/kten ayridişi ginUos/afa Kemal Pa all ziyael eml)e Timdan sonakok'idum a ben emiderinizl esklsl gibi ye-rine ge/irmsyi Oir e/ Oi/ecej/iz." damişi/i. /2efe/ 8s/e de anonyan/rzfa yer Bmi(, haioo komutanligiridan ayrilina yanina gltmiŞir.

Haala Kamal Pa#a'yi laflfa oiaiyiAan sona yal-n/z birakmayan dir dfiararkadaŞi Rauf Bay Jalan ve +*^.. ^«*».*" milletln hu1ulu#u e '<flklall fern/n olunnceya ka&r Mustafa Kems/ PaŞ8 iie beli caŞimiza mukgddas8timiz namina yemin ettiŞimlzi arz ve iian aylerim." demeh suretlyla onu yiiakBALmi5tir.

Rauf Bey

uvfu .gas .tr (Düzenlenmiştir.)

4) Erzurum Kongresi

- Mustafa Kemal'in **sivil olarak katıldığı ilk çalışmadır**. Davetli olarak katıldığı kongrede Başkan seçilmiştir.
- Bu kongrenin amacı Doğu Anadolu'da Ermeni faaliyetlerine engel olmaktı. **Şark vilayetleri Müdafaa Hukuk Cemiyeti** ile Trabzon Muhafaza Hukuk Cemiyetleri bu kongrenin toplanmasında etkili olmuştur.
- Bu kongre Doğu İlleri adına toplanması nedeniyle **Bölgesel bir kongre** niteliğe sahip gibi görünse de aldığı kararlar bakımından **ulusal bir kongre** olmuştur.

Kongre Kararları

- Ulusal sınırlar içinde **Vatan bir bütündür** bölünemez (**ulusal sınırlar çizildi**)
- Manda ve Himaye **kabul edilemez** (**tam bağımsızlık**)
- Kuvayı milliyeyi etkin **milli iradeyi hâkim** kılmak esastır (**milli irade**)
- **Padişah ve Saltanat** makamı düştüğü durumdan kurtarılacaktır (**padişah taraftarlarını çekmek**)
- Bağımsızlığımızı zedelemeyecek şekilde her türlü dış yardım alınacaktır
- Hıristiyanlara **sosyal dengemizi** bozacak haklar verilmeyecektir. (**İlk defa azınlıklardan söz edildi**)
- **İstanbul'daki meclis yeniden açılacak** seçimler yapılacak ve hükümet bu yolla denetlenecektir

NOT: Kongre sonunda yasama ve yürütme yetkilerine sahip, TBMM açılana kadar görev yapacak olan 9 kişilik bir **Temsil Heyeti** oluşturulmuştur. Bu heyet oluşturma fikri ilk defa **Amasya Genelgesinde** söylenmişti.

NOT: İstanbul'daki meclisin açılması gerektiği vurgulanmış böylece milli iradeye önem verilmiştir.

NOT: Bu kongrede **ilk defa sınırlar** belirlenmiştir. Misak-ı Millinin temelleri atılmıştır

NOT: Bu kongrede **ilk defa Mandacılık** reddedilmiş **tam bağımsızlık** vurgulanmıştır.

5) Sivas Kongresi

- Sivas Kongresinin toplanılma kararı **Amasya Genelgesinde** alınmıştı. Erzurum'dan sonra Sivas'a geçen Mustafa Kemal burada Sivas kongresini toplamıştır. Ulusal bir kongre olmasına rağmen delege sayısı çeşitli engellemeler sebebiyle Erzurum Kongresi kadar olmamıştır.
- Damat Ferit'in emri üzerine Elâzığ Valisi **Ali Galip Bey** ile Ankara Valisi **Muhittin Paşa** kongreyi engelleme girişimlerinde bulunmuştur. Bölgenin **işgal edileceği söylentisi** de az kişinin katılmasında etkili olmuştur.
- Kongreden önce **Mustafa Kemal'in** başkanlığı **İttihatçılık** ve **Manda Himaye** konuları büyük tartışma konuları olmuştur.

Kongre Kararları

- Erzurum Kongresi kararları genişletilerek kabul edilmiştir
- Bütün Cemiyetler **Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri** adı altında birleştirilmiştir.
- Temsil Heyetinin sayısı **9'dan 15'e çıkarılmış** ve bütün ülkeyi temsil eder hale getirilmiştir.
- Manda ve Himaye **kesin** olarak ve son kez reddedilmiştir
- **Ali Fuat Cebesoy** Batı Cephesi komutanlığına atanmıştır. Böylece Temsil heyeti Yürütme yetkisini kullanmıştır
- Ulusal direnişim sesini duyuracak **İrade-i Milliye** adıyla bir gazete çıkarılmıştır

Not: Manda ve Himaye fikri **kesin ve son kez** Sivas Kongresinde reddedilmiş ve bir daha gündeme gelmemiştir

Not: Ali Fuat Cebesoy'un atama kararıyla **Temsil Heyeti ilk kez yürütme yetkisini** kullanmıştır

Not: Millî mücadeleyi engelleyen Damat Ferit Paşa hükümetinin Anadolu'ya atadığı vali ve komutanları kabul etmeyeceğini söyleyerek İstanbul Hükümeti ile **tüm haberleşmeyi kesmiştir**. Bu gelişme üzerine Damat Ferit Paşa istifa etmiş yerine Millî Mücadeleye yakın olan **Ali Rıza Paşa hükümeti** kurulmuştur.

Not: Bu olay Temsil Heyetinin İstanbul Hükümetine karşı kazandığı **ilk siyasi zaferdir**.

6) Amasya Görüşmeleri

- Damat Ferit'in istifasından sonra yerine daha ılımlı biri olan Ali Rıza Paşa hükümeti kurulmuştu. Yeni hükümet Temsil Heyetine görüşme talebinde bulundu ve her 2 taraf Amasya'da bir araya geldi.
- Bu görüşmede Temsil Heyetini **Mustafa Kemal-Rauf Orbay** temsil ederken İstanbul Hükümeti adına ise Bahriye Nazırı **Salih Paşa** temsil etmiştir.
- Bu görüşmeyle birlikte Temsil Heyeti İstanbul Hükümeti tarafından **resmen tanınmış** oldu. Temsil Heyeti ya da Millî Mücadeleyi tanıyan ilk İstanbul hükümeti ise **Ali Rıza Paşa Hükümeti** olmuştur.

Alınan Kararlar

- Azınlıklara haklar verilmeyecektir
- Anadolu Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti İstanbul hükümeti **tarafından tanınacaktır**
- İtilaf devletleriyle yapılacak görüşmelere **Temsil Heyetinin uygun gördüğü isimler** gidecektir.
- İstanbul'daki Mebuslar Meclisi tekrar açılacaktır ve İstanbul **dışında Anadolu'da** toplanacaktır

NOT: Salih Paşa bu kararları İstanbul Hükümetine kabul ettireceğini eğer başarısız olursa istifa edeceğini bildirmesine rağmen kararları kabul ettirememiş ve **istifa da etmemiştir**.

NOT: Amasya görüşmelerinde alınan kararlar **meclisin toplanması kararı dışında** kabul edilmedi. Meclisin İstanbul dışında açılma kararı ise **Kanuni Esasiye aykırı olacağı gerekçesiyle kabul edilmemiş** Meclis sadece İstanbul'da toplanır demişlerdir.

7) Temsil Heyetinin Ankara'ya Gelişi

- **Güvenli** bir yer olması ve Bölgenin **işgale uğramamış** olması
- **Ulaşım ve Haberleşme** imkanına sahip olması
- Osmanlı Mebuslar meclisi çalışmalarını **yakından takip** etme isteği
- **Batı Cephesine** yakın olması
- Ankara halkının **milli mücadele yanlısı** olması

NOT: Ankara'nın merkez olarak seçilmesi ilerde **baskent olmasına zemin hazırlamıştır**

8) Son Osmanlı Mebusan Meclisinin Toplanması

- İstanbul'da Meclisin açılması ilk defa **Erzurum Kongresinde** istenmiş yapılan İstanbul hükümetiyle yapılan **Amasya Görüşmelerinde** ise meclisin açılması kararı verilmişti.
- **Erzurum'dan** milletvekili seçilen Mustafa Kemal Paşa İstanbul'un resmî işgal altında bulunması, meclisten halk yararına bir kararın çıkmayacağını düşünmesi ve tutuklanma endişesinden dolayı Mebusan Meclisinin açılışına katılmadı. Onun yerine kendi arkadaşlarını yollamıştır.
- İstanbul'daki meclise giden arkadaşlarından birtakım isteklerden bulundu: **ilk olarak kendisinin meclis başkanı seçilmesini**-Mecliste bir **Müdafai Hukuk Grubunun** kurulmasını ve **Misakı Millinin** mecliste kabul ettirilmesini istemiştir.
- Ancak Mustafa Kemal'in isteklerinden sadece bir tanesi gerçekleşmiştir. Kendisi başkan olamamış yerine **Reşat Bey** seçilmiştir, Müdafai Hukuk Grubu kurulamamış onun yerine **Felah-ı Vatan Grubu** kurulmuştur. Mustafa Kemal'in sadece **Misakı Millinin** kabulü isteği yerine gelmiştir.

Misakı Milli Kararları (Milli Yemin)

- **Kapitülasyonlar**: siyasi, adli, mali gelişmemize engel olan sınırlamaların kaldırılması gerekecektir.
- **Boğazlar**: Güvenlik sağlandığı takdirde uluslararası ticarete açılacaktır
- **Osmanlı Borçları**: Eşit paylaşılacaktır.
- **Referandum**: Arap memleketleri-Batı Trakya ve Elviye-i Selse bölgesinde halk oylaması yapılacaktır
- **Sınırlar**: Mondros Mütarekesi imzalandığı zaman düşman işgaline uğramamış yerler
- **Azınlıklar**: Dışarda Müslümanlara ne verilirse burada da aynısı olacaktır

NOT: Misakı Millide **Ulusal Egemenliğe** dair bir madde yoktur. Misakı Millinin İstanbul meclisinde kabul edilmesiyle birlikte **Kurtuluş Savaşının programı yasalarmış** oldu.

NOT: Misakı Millideki maddeler **Lozan Barış Görüşmelerinin** de konuları olmuştur. Lozan Anlaşmasının temellerini oluşturmuştur.

NOT: Mebusan Meclisinin son başkanı **Celalettin Arif Bey** olmuştur.

9) İstanbul'un Resmen İşgal Edilmesi

- Misakı Millinin kabul edilmesi üzerine İtilaf devletleri şok olmuş ve hemen tepki göstermişlerdir. İlk olarak **İstanbul'u işgal etmişler ve Mebusan Meclisini basarak meclisi dağıtmışlardır.**
- İşgalden sonra Mustafa Kemal padişah taraftarlarını yanına çekmek için Padişahımızı işgalcilerin altından kurtaracağız demiştir.
- İstanbul'un işgal edilmesiyle **Mustafa Kemal'in haklılığı ortaya çıkmış** ve halkın büyük çoğunluğu artık Mustafa Kemal'in yanına geçmiştir.
- Meclisin işgali ile birlikte kaçabilenler Ankara'ya geldi kaçamayanlar ise **Malta'ya sürgüne gönderildi**
- **Telgrafçı Manastırlı Hamdi Bey'den** İstanbul'un işgal edildiğini öğrenen Mustafa Kemal Paşa, bu durumu ilk olarak uluslararası kamuoyu nezdinde protesto etti. Daha sonraki yıllarda Hamdi Beye Mart 16 soyadını vermiştir.
- **İsgale Tepki Olarak:** Mustafa Kemal İstanbul işgaline karşı tepki olarak **40 itilaf subayını** tutuklatmıştır. Ayrıca **Geyve ve Ulukışla demiryolları** tahrip edilmiştir. **Akbaş Cephaneliği** Baskını sonucu silahların ve cephanenin Anadolu'ya geçirilmesi sağlandı. **İstanbul'la tüm iletişim** kesilmiştir.

NOT: İstanbul işgalinin tek olumlu tarafı Mustafa Kemal'in **destekçisinin çoğalması** ve Ankara'da **TBMM'nin** açılmasıdır.

NOT: İtilaf devletlerinin meclisi dağıtması **Milli İradeyi yok saydıklarını** göstermiştir.

Büyük Millet Meclisinin Açılması (23 Nisan 1920)

- İstanbul'da toplanan Mebusan meclisinde Misakı Milli kabul edilmiş bunun üzerine İtilaf Devletleri İstanbul'u resmen işgal ederek meclisi dağıtmışlardır.
- Bunun üzerine Ankara'da yeni bir meclis açılmasına karar verilmiş alınan bu karar yurdun dört bir tarafına duyurulmuş ve insanlar meclise davet edilmişlerdir. Mustafa Kemal, bu yeni meclise dağıtılan Mebusan Meclisinin üyelerini de davet etmiş bu durum **milli iradeye ve milli birlik beraberliğe** verilen önemi göstermektedir.
- Büyük Millet Meclisi **23 Nisan 1920** tarihinde bir cuma günü Diyanet İşleri Başkanı **Rıfat Börekçi** başkanlığında dualarla kurbanlarla açılmıştır
- Meclisin ismi tartışma konusu olmuş, Mustafa Kemal **Meclisi Müessesian (Kurucu Meclis)** olmasını istediyse de karşı çıkanlar olduğu için bu isim kabul edilmemiştir. O yüzden bu meclis Olağan üstü yetkilere sahip bir meclis olan **Büyük Millet Meclisi** adıyla açılmıştır
- 23 Nisan günü meclisteki en yaşlı üye olan **Sinop Mebusu Şerif Bey** geçici başkan oldu. Ertesi gün yapılan seçimde ise **Ankara Milletvekili Mustafa Kemal**, Büyük Millet Meclisinin ilk resmî başkanı oldu.

TBMM'nin Genel Özellikleri

- **Kurucu bir meclistir:** *Yeni bir ordu yeni Anayasa ve yeni bir Devlet kurmuştur*
- **Olağanüstü yetkilere sahiptir.** *Yasama-yürütme-yargı yetkilerini tek elde toplamıştır*
- **Güçler birliği ilkesi** ile hareket etmiştir.
- **İhtilalci inkılapçı ulusalcı ve savaşçı** bir meclistir.
- **Demokratik** bir meclistir. Mecliste asker, memur, din adamı, tüccar, çiftçi gibi toplumun her katmanı
- Bu mecliste parti yok fakat **gruplaşma** vardır
- Yaptığı tek İnkılap **Saltanatı kaldırmak** olmuştur
- **Meclis hükümeti** sistemine göre çalışmıştır.

Meclis Hükümeti Sisteminde: Meclis başkanı hükümetin de başkanıdır. Meclisin başkanı olan kişi hükümetin de başkanıdır. Bakanlar meclis içinden tek tek oylamayla seçilir.

NOT: Mecliste siyasi tartışmalar çıkmaması için parti kurulmamış fakat çeşitli siyasi gruplar altında ayrılmışlardır. Mustafa Kemal'in de başında olduğu grup Anadolu Rumeli Müdafai Hukuk Grubudur.

24 Nisan Önergeleri

- TBMM'nin üzerinde **hiçbir güç yoktur**
- Geçici de olsa Padişah vekil **kabul edilemez**
- Padişah kurtulduğu zaman **meclisin vereceği karara** göre hareket edecek
- Hükümet kurmak zorunludur
- Meclis **sürekli**dir.
- Meclis içinden seçilen bir heyet hükümet işlerine bakar, **meclis başkanı hükümetin de başkanıdır**

İcra Vekilleri Heyeti (Hükümet-Bakanlar Kurulu): Meclisin açılıp İcra Vekilleri Heyetinin kurulmasıyla **Temsil Heyetinin görevi sona ermiştir.**

Meclisin Çıkardığı Kanunlar

Ağnam vergisinin artırılması	Meclisin gelirini artırmak için çıkarılmıştır
Firariler Kanunu	Asker kaçaklarını engellemek için çıkarılan kanundur.
Hıyaneti Vataniye Kanunu	Vatana ihanet edenleri yargılamak için çıkarılmıştır
İstiklal Mahkemeleri Kanunu:	Yargılama işlemlerini yapmak için kurulmuştur
Başkomutanlık Kanunu:	Olağanüstü durumlarda Mustafa Kemal'e verilmiştir
Nisabı Müzakere Kanunu	Meclisin çalışmalarına dair çıkarılan kanundur
Teşkilatı Esasi Kanunu	Türkiye'nin ilk anayasası olacaktır
İstiklal Marşı Kabulü	İnönü savaşından sonra Orduya moral vermek için yazılmıştır
<u>Meni İsrifat Kanunu:</u>	Gereksiz harcamaların önüne geçmek için çıkarılan kanundur.
Düzenli Ordunun Kurulması kanunu	Bu kanunla birlikte Kuvayı Milliye birlikleri yerine Düzenli bir orduya geçilmiştir.

Büyük Millet Meclisine Karşı Çıkan Ayaklanmalar

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK

MİLLİ UYANIŞ: YURDUMUZUN İŞGALİNE TEPKİLER / Büyük Millet Meclisine Karşı Ayaklanmalar

Ayaklanmalara Karşı BMM'nin Aldığı Tedbirler

- Şeyhülislam Dürrizade efendinin fetvasına karşılık Ankara müftüsü **Rıfat Börekçi** tarafından Millî Mücadele fetvası verilmiştir.
- Ayaklanmaları bastırmak için “**Kuvayı-ı Seyyare**” (Seyyar Jandarma Müfrezesi) birlikleri oluşturuldu
- Asker kaçaklarını engellemeye yönelik **Firariler Kanunu** çıkarılmıştır
- **Hıyanet-i Vataniye Kanunu** çıkarılmıştır
- Kaçakların yargılanması için **İstiklal Mahkemeleri** kurulmuştur
- İstanbul ile tüm haberleşme kesilmiştir.
- Türk halkının haklı mücadelesini duyurmak için **Anadolu Ajansı** kuruldu.
- BMM açıldıktan sonra burada yapılan çalışmalarını göstermek için 1921’de “**Ceride-i Resmîye**” adıyla resmî bir gazete çıkarılmaya başlandı.
- Sivas kongresinden sonra çıkarılan İrade-i Milliye gazetesi **Hakimiyet-i Milliye** olarak değiştirildi.

İstiklal Mahkemesinin Özellikleri

- Sadece TBMM ye karşı çıkan isyanlara karşı değil ilerde **Cumhuriyet devrimlerine** karşı isyan edenleri de yargılayacaktır. **Birden fazla dönemde** görev alacaklardır
- Meclis içerisinde seçilen **milletvekillerinden** oluşur
- Meclisin **yargı yetkisini** kullanır
- **İtiraz temyiz** yolu yoktur verdiği kararlar **kesindir**
- **Antidemokratik** mahkemedir
- **Seyyar** mahkemelerdir

GBNEL Ag OYNAtI

BUU'fIn 8(ilsBsini b@ edap1n8ds8s/e/ihsn/irareâan&ç difsan 6hi/X/apaqspfd
@'râtiJiilflkff şâñ, @d@/ @/ @&£/fS@B Byfk0d0ñ, IS@fl ¥6/@fWhdBt9lb/fl8tâttbd9f

GENEL Ag KAYNAQI

Afa&h A/aMinifl a/xaci diy 4npdr D@n/z B/miy gr&/Ai , .Tfl'g'
filka « ding 08@n/dan h80adsrki/aA, 08zf yaDwi » /6tan-

ise Millî Mücadele'yi savunmak, Türkiye'nin haklı istekleri konusunda

ñjansf'ni&fi/ian9/tda #ir&6erajsnsiki/x/gñ4kamgfuma¥ag0-

, " " " " " " " " " " " "

t»ul6». a4hfim, iia a/i/zu4i 4xaş/@d//nsyx Bye kx¥&xua/Ppw
biryapiianrssylaéa&ñ Ajami, 6ze4pfittflgbwflu. !*9•*^*****9*^****t!

hw.aa.am.

GENEL AT KAYNA I

.Aatsh, 5iva618yay/nledigi laaa-iuii?g gazeiasin? Ankea'O deamini lxiedi. Gazef»
nin adi Hâklmlyatl Milliya olmu\$tu. Gbzatanln adi konmu\$tu araa ortada ns ma/baa va/d/ oe de
kâşit. ValJhlan yayin Imilyazinin da a//nmas/ gafaupdu. An&ra vali voa7 Ofie«Bi Yahya
Gal“p bu Izni kolayca verdI. Gazetenln sah@‘şl ve yaa i\$ieri M dñh“@ñ Recep Zdhdfi@ (@yak)
aflal. %r matbaa tumluncaya kaargaeen/n AnAaa Vilayal kfafDas«da ysyimBnmaai d>

www.atam.gov.tr (Düzenlenmiştir.).

Sevr Barış Anlaşması (10 Ağustos 1920)

- **Paris Barış Konferansında** yenilen devletlerle yenenler arasında yapılacak barış şartları belirlenmiş fakat yenen devletlerin Osmanlı'yı paylaşamaması nedeniyle Osmanlı Devleti ile herhangi bir barış yapılamamıştı.
- Bu nedenle İtalya'nın **San Remo** kentinde düzenlenen bir konferansta Osmanlı Devleti ile yapılacak barış şartları görüşülmüş ve karara bağlanmıştır. Barış anlaşmasının taslağı belirlenmiştir.
- Ancak konferansta gönderilen Türk heyeti anlaşmayı imzalamayınca İngiltere'nin emri Yunanlılar **Milne Hattının** batısına geçmeye başlamıştır. **Bursa** ilini işgal etmişlerdir.
- Bu olaydan sonra Padişah Vahdettin **Sultan Şurasını** toplamış ve anlaşmayı imzalamak için Paris'in **Sevr kasabasına** gidip anlaşmayı imzalamışlardır.

Anlaşmanın Maddeleri

- Boğazlar bir **komisyon tarafından** yönetilecek bu komisyonun ayrı bir bayrağı ve bütçesi olacak komisyonda Türk bir üye olmayacak
- **İstanbul Osmanlı'nın başkenti** olarak kalacak ama azınlıkları koruyamazsa burası da elinden alınacaktır
- Doğu Trakya ve İzmir çevresi **Yunanistan'a** bırakılacaktır
- Anadolu'nun Güneybatısı Aydın Muğla Antalya Konya'ya kadar **İtalyanlara** bırakılacaktır
- Anadolu'nun Güneyi Antep Maraş Urfa, Güneydoğusu Suriye bölgesi ve Zonguldak **Fransa'ya** bırakılacaktır. Irak ve Filistin **İngiltere'ye** bırakılacaktır.
- Doğu Anadolu'da Vilayet-i Sittede bir **Ermenistan Devleti** kurulacaktır
- Trabzon merkezli **Pontus Rum Devleti** kurulacaktır
- Osmanlı devleti **Kapitülasyon** vermeye devam edecektir. Bir Osmanlı vatandaşı İtilaf uyruğuna geçerse bu **Kapitülasyonlardan** da faydalanabilecektir.
- Osmanlı devleti **savaş tazminatı** ödeyecektir.
- Azınlıkların siyasi, sosyal ve kültürel hakları genişletilecek.
- Osmanlı ordusunun toplam sayısı **50 bini geçmeyecek** ağır silah olmayacaktır

NOT: Anlaşma Osmanlı Mebusan Meclisi onayından geçmediği için **hukuken geçersiz olmuştur**. Bu anlaşma **Osmanlı'nın imzaladığı son anlaşmadır** böylece Osmanlı Devleti **fiilen bitmiştir**. BMM bu anlaşmayı imzalayanları vatan haini ilan etmiştir.

NOT: Millî Mücadelenin kazanılmasından sonra **Lozan Barış Anlaşması** imzalanmış o nedenle Sevr Anlaşması hiç uygulanmamıştır

- Bu anlaşmayı uygulamak isteyen düşmanların harekete geçip saldırmaya başlaması üzerine **Muharebeler Dönemi** başlamıştır.

KURTULUŞ SAVAŞINDA CEPHELER

- Türk Kurtuluş Savaşı **Doğu-Güney** ve **Batı** olmak üzere üç cephede gerçekleşmiştir. Doğu Cephesinde Düzenli Ordu birlikleriyle **Ermeni ve Gürcülerle**, Güney Cephesinde **Kuvayı Milliye** birlikleriyle **Fransız ve Ermenilerle**, Batı Cephesinde ise önce Kuvayı Milliye daha sonra da Düzenli Orduyla **Yunanlılara** karşı savaşmıştır

NOT: Kurtuluş Savaşında **Ermeni-Gürcü-Fransız** ve **Yunanlılarla** sıcak çatışmalar yaşanırken **İngiliz** ve **İtalyanlarla** herhangi bir sıcak çatışma olmamıştır.

NOT: Kurtuluş Savaşında dışarda işgalcilerle mücadele edilirken içerde ise saltanat yanlıları ve düzenli orduya katılmak istemeyen Kuvayı milliye ile de mücadele edilmiştir.

Doğu Cephesi

- Ermeniler 1917 yılında Osmanlının yenilmesini fırsat bilerek bağımsız bir devlet kurmuşlar ve sınırlarını Doğu Anadolu bölgesine doğru genişletmek istiyorlar bu konuda İtilafların desteğini alıyorlardı.
- Mondros'tan sonra Osmanlı ordusunun çoğunun dağıtılmasına karşın Doğu'da **Kazım Karabekir** Paşa bu anlaşmaya uymayarak kendisine bağlı **15. Kolorduyu** dağıtmamıştır.
- Doğu Cephesinde Kazım Karabekir Paşa önderliğinde **Ermeni ve Gürcülere** karşı verilen mücadeleler sonucunda düşman mağlup edilmiştir.
- Savaştan sonra Ermenistan ile **Gümrü Anlaşması** imzalanmıştır. Anlaşmaya göre Ermeniler Sevr'deki isteklerinden vazgeçecek Misakı Milliye tanyacaklardır.
 - Gümrü Antlaşması BMM'nin hem askerî hem de **siyasi ilk başarısı oldu.**
 - Ermenistan TBMM'yi ve Misakı Milliye **tanyan ilk devlet oldu**
 - Bu antlaşma ile Doğu Cephesi **kapandı** ve böylece Doğu Cephesi'ndeki kuvvetler Batı Cephesi'ne kaydırıldı.

NOT: Anlaşmalardan kısa süre sonra SSCB, Gürcistan ve Ermenistan bölgesini sınırlarına katınca Batum ve Gümrü Anlaşmaları geçersiz oldu. Daha sonra imzalanan **Moskova** ve **Kars Anlaşmalarıyla** Doğu sınırı kesinleşmiştir.

BİYOĞRAFI

Kâzım Karabekir (1882-1946)

İstanbul'da doğdu. İBa'la Haq ALadem«ni b'fllAMan sona kumay su0ay ddu. Balan w l. Dflnya Sgva@r,a kaf,O/. l. Onya &vay'l' /xfa /gA ve 0oşu 0ep&/e,ind'e @gv yapii, a/dra/a Sav l'na /kati/d/. Doşv P/iado/u'da Ementlera kami baja rili sama iar va/di. flora/ros MJts«kasl"faen sonka Oogu Anedotu Bo@a'ride l5. Kaaau 1omBniişina «yln ea6l. Bu gfirevde iken Ermenilsre kami Tñikiari korumaya gelişh. Erzurum Kangresi'nin taplanmasında au/rga»v aa. »szo'a ayiiansay<xu//aiue«ui«damra/r»kil>av. »u4te asxe¥«sn ay»- B/at s/jase#e uş«ynaye devam efi. 1948'da 8ny« uilai kfecl/is/0afJe«» segidi

Lena Kaplan. Kâzım Karabekir Pada, Kurtul Sa i'na Yr Yeienfir, s.87100(Daellenkni ter.).

ETKİNLİK

Doşu Cephesi'nin kahramani olan K&zim Karabekir Paya'nin sdzlerini yazdigi ve besteledigi Idrk Yilmaz Marti" ş tyledir:

Çiñao-Narb/yauginim/an, baj}nyan Jr 7afané,
Turk'u boşmak ma/rsacf/yts, g//zfidUyman asked,
Kan ve yangin baglamiqtir irz va namua kalmiyar
Tehlikeye d0ptiJ valan, yas ii;»tnde fler yen.

Kahraman halk! Kalh, stiahlen! Atid d peyrnân Tanri'ya
VuH Va tiaykirl Turkîzk 6lrnez, Turk de yilmaz, iieril

Çelik gibi kollu, tunçtan ayaklı,
Türk hiç yılar mı, Türk hiç yılar mı?

Tifirk yilmaz, Türk yilmaz!
Gihan yıkilea, Tifiik yilrnaz!
Gdşsd imanli, lemizvf<x:lan/i,
Tifirk h"gy /arm/, 7ark h"q yılar mi?

Türk yılmaz, Türk yılmaz!
Cihan yıkılsa, Türk yılmaz!

Kartpastalda, -Eimenlsan Faâh/ vo
Yetiml Babası, zaffer Şark Orduları-
miein tumandem fi:âzım Karadek/r Pay

Güney Cephesi

- Güney Cephesinde **Antep Maraş ve Urfa şehirleri** ilk başta İngiltere'deyken daha sonra Fransa ile aralarında yaptığı anlaşmaya göre bu bölgeler Fransa'ya bırakılmıştı. **Fransızlar** ise burada **Ermenilerle** iş birliği yaparak Türklere karşı saldırıya geçmişlerdir.
- Burada **Düzenli Ordu olmadığından** dolayı halkın oluşturduğu **Kuvayı Milli birlikleriyle** birlikte mücadele edilmiştir.
- Buradaki birlikleri idare edebilmek amacıyla **Pozantı Kongresi** yapıldı. Bu kongreye Mustafa Kemal'in katılması ve **son kongre** olması nedeniyle oldukça önemlidir.
- Güney Cephesindeki direniş **Antep-Maraş-Urfa** şehirleri etrafında gerçekleşmiştir.
- Maraş'ta **Sütçü İmam** ve **Rıdvan Hoca** buranın sembol isimleri olurken Antep'te **Şahin Bey** ve **Şehit Kâmil** sembol isimler olmuşlardır. Yine Antep şehrinde Tayyar Rahime isimli kadın kahramanımız burada şehit düşmüştür.
- Bu 3 şehre vermiş oldukları mücadeleler nedeniyle "**Gazi-Kahraman-Şanlı**" gibi unvanlar verilmiştir
- Bu cephe **Sakarya Meydan Savaşından** sonra Fransızlarla imzalanan **Ankara Anlaşması** sonucunda kapanmıştır

Urfa Kuvay-ı Millîye Kumandanı Ali Saip Paşa'nın Fransızlara gönderdiği mesajı okuyunuz.

BİRİNCİ EL KAYNAK

Urfa'da Fransız İşgal Kuvveti Komutanlığına,

7 Şubat 1920

Yüzyıllardan beri özgür ve egemen yaşamış bir millet istila ve esirliği kabul edemez. Wilson İlkelerine ve mütareke hükümlerine aykırı olarak gittikçe artan gaddarca ve zalimce istilaya karşı kutsal haklarımızın korunmasına fiilen karar vermiş bulunuyoruz.

Urfa ve Havalisi Kuvay-ı Millîye Kumandanı, Ali Saip (Ursavaş)

Cepheleden Kurtuluş Savaşı'na İmparatorluktan Cumhuriyete, C 3, s. 167.

Kuvay-i Millîye'nin bagına gegan Martin Bey, Fransız komutan n s• mektubu göndermiştr:

Fransız Garnizonu Komutanlığına

21 Şubat 1920

Kirli ayaklarınızın bastığı şu toprakların her zerresinde bir damla Türk kanı karışıktır. Her bucağında bir atanın mezarı vardır. Adı belli olmayan zamanlardan beri Türkler bu topraklarda yaşamaktadır. Türk bu topraklara, bu topraklar da Türk'e ısındı, kaydandı. Sade siz değil, bütün dünya bir araya gelse bizi bu topraklardan ayıramaz. Sonra sen hiç ömründe "Türk esir yaşamaz." diye duymadın mı? Namus ve hürriyet için ölüme atılmak ise bize, ağustos ayı sıcağında soğuk su içme en daha tatlı g rımızdan savuşup gidiniz. Yoksa k arız canınıza!

Şahin Bey

BİYOĞRAFI

21 Ocak 1920 Duma günü, 14 yaşındaki Mehmed Kâmil ve annesi, dedesinin »•j,a» o»•»x»a, İksio/n de sirtında hasır 6rnek izin dedesinin ovinden aidıkları paler vaxdı. Fransızlarda harp daha başlamamıştı. Vakit akşamüstüydü. Fransızların fırın olarak kullan ığı bir binanın önünden geçerken Kozanlı tarafından gelen birkaç Fransız askeri birden Mehmed Kâmil'in annesinin dnññ kesip plant aqmak /stedifor Mehmet KBmil'in cnnesi bir yandan bağılıyor bir yandan da peçesini açmak isteyen Fransız askerlerine karşı kendisini müdafaa etmeye çalışıyordu. Anasının saldırıya uğradığını gören Kâmil yerden aidığı lacan Franfilz askar/srino atıyo&u. Tann a simda ortalığı bir gışlik kapladı. Mefirnet İfiBmil, Fransız askerlerinin lufeklerinin sz/ngt/suyte qehit edilmişti. Mefirnet KBmil'in katiedilmesiyle Anlep m 'a/aasi in //a en/d/ ver/rvy//

“ ” Anıtı ” ”

BİYOĞRAFI

Tayyar Rahm/ye, C•iney Cept•esl'nde 9. TñmemJe gbnfillfl olarak bir m frezen/n komuianli-ğini yapmıştır. Osmaniye'de Fransız karargâhına saidiri fiin gbreviendirien mfitreze 1 Temmuz fa20'ds /va scale germ/yfir Fa/tat bu a»a da as\ar/erde bid dufiıklama meydana gelmiş, bunun üzerine "Ben kadın oidufium hâlde ayakta duruyarum da siz erkek oidugunuz hâide yeriede shrfinnrektek utanm/yor musunuz?" diyerek erkekleri harehetiendiren Tayyar Rafimiye, karargâhin alindiğini göremeden Şeh"it dfiqmñgiñr.

Batı Cephesi

Düzenli Ordunun Kurulması

Kuvayı Milliye Grubu

Düzenli ordu birliklerinin eğitimi

- Batı Anadolu'da oluşturulan Kuvayı Milliye birlikleri burada düşmana karşı dirense de tam olarak durduramıyordu Yunanlar, Milne Hattını aşarak Alaşehir, Balıkesir ve **Bursa'yı** işgal etti. Böylece kısa süre içinde Batı Anadolu'nun çok önemli yerleri düşman eline geçmiş oldu.

Milne Hattı: İngiliz General Milne tarafından Anadolu'nun batısında Türkler ve Yunanlar arasındaki çatışmayı önlemek için çizilen yapay bir sınır

- Kuvayı-ı Millîye birliklerinin düzenli Yunan Ordusu karşısında **başarılı olamaması-**
- Doğrudan doğruya **merkeze** bağlı olmamasından dolayı **birliklerin kontrolü ve disiplini sağlanamaması**
- Kuvayı Milliye başındaki kişilerin eski askerlerden ya da askerlikle ilgisi olmayan daha çok bölge ileri gelenlerinden efelerinden oluşması
- Batı Cephesinde Ali Fuat Cebesoy'un Kuvayı Milliyeciler ile düzenlediği Gediz Savaşından mağlup ayrılması.
- İşte bu gibi nedenler **Düzenli bir orduya geçme ihtiyacını** doğurdu. TBMM de Düzenli Ordunun kurulmasına dair kanun çıkarıldı.
- Kanundan sonra bölgedeki **Kuvayı Milliye birliklerinin Düzenli Orduya katılımı** sağlandıysa da **Çerkez Ethem ve Demirci Mehmet Efe** gibi Kuvayı Milliyeciler Düzenli Orduya katılmayı reddetti ve isyan ettiler.
- Düzenli Ordunun kurulmasıyla Batı Cephesi Güney ve Batı olarak ayrılarak Ali Fuat Cebesoy görevinden alındı. Yerine **İsmet Paşa atandı**.

İKİNCİ ELKAYNAX

Yvna< ab insi o <v ds /»emle fP inşi yfik ér pafiasinin eidsn (iknssi, umiru nanpF I»kaien i(ayañannalar\ayisinda d£zeul biñkleiin bynsidigi oduile ilgili MiynaJsra pii}i. tzmnsaflirin ssnasirds &li fsphX Somrbn!işi luivléz. ¥nris lan/işin bajin\$ 4a

lan/dsn biiol4n éliFualBg petflâ. AliF»ctPap, wpteAfibi£iñein eor4/ini fiMtmk naksadi @fidiz'A bulunan blr Yuun idinenia 14 Eñn I9D'da bli sadiri d1e<Di. Fa• k#(Sâg/n?g)#flbfl §/r¿ffgr #b5flldtli lltll)G akdkl§/B @é/@/Sl0flbfl@P¥@ ¥/âg//4N8d/.

Mücadele'nin başarılı olması için düzenli bir orduya ihtiyaç duyulduğunun önemli bir göstergesi

ñdu>dien \$ayi, ¥/If&giaiz/>A» \$@uy@xx d/I&/i, s.f97•f B{0ize1Je/r Ij ér.j.

BİRİNCİ BLKAYNAK

si<da xri/nip1e4i. Ar<kri>>g e<iyibfié g, ainnfñ»wf/sa kaqi@i. U1p olaako gfalik, donlti/nefk/xa@ Fa/yi a/anuteârdB vadi. 78Apatit plun pB dv@mls54dmsk

ipe. b/@nd day7v//>@iBzufaste&r b/¥rcat@ @Bsf/rIzdege t&amiyfi... O@ ep4yce teyee» '@@@. Bpbazuk kmalg¿ da(itmk islyor, sy<i z»iin<dz âi Fuct Pap\ a Uyi/>a/Bket ku/>shn¿or, onun @i&ub8s jdz w/d§ /8/is 5/d/Jprnd/iFnfin &ti Capfa#'nar<u/daptin/masi/stadprsz.

Hs€¥ g/§ ddi>ar, fiA'ñtJbtb/mlhni, t /fl, f47/ Onx¥/r/iş1.j,

1) I. İnönü Savaşı (6-10 Ocak 1921)

Çizim 2.3: I. İnönü Savaşı

- Çerkez Ethem'in Düzenli orduya katılmamak için isyan etmesini fırsat bilen Yunanlılar gücünü kanıtlayıp **İtilaf Devletlerinin yardımlarını** sağlamak ve **Ankara'yı alarak Millî Mücadeleyi** sona erdirmek amacıyla saldırıya geçmişlerdir
- Bunun üzerine **Albay İsmet Bey** liderliğinde Düzenli Ordu da saldırıya geçti ve her 2 ordu arasında gerçekleşen savaşı Türk Düzenli Ordusu kazandı.
- Bu zaferden sonra İsmet Paşa harekete geçerek isyan etmiş olan **Ethem kuvvetlerini etkisiz hâle getirdi.** Etkisiz hale gelen Çerkez Ethem de kaçarak Yunanlara sığındı.

İnönü Savaşının Sonuçları

- Bu olay Düzenli Ordunun **ilk savaşı ve ilk zaferidir**
- Halkın TBMM'ye olan **güveni ve askere katılım artmıştır** (Kuvayı milliye tartışmaları bitti)
- İsmet Paşa'nın rütbesi **Generalliğe** yükseltilmiştir
- İnönü zaferi Türkiye Büyük Millet Meclisinin **dış politikada** önemini artırmıştır ve bir takım diplomatik gelişmeler yaşanmıştır

NOT: Yunanlılar bu savaşta aldıkları mağlubiyeti küçük göstermek için gerçek taarruz değil **keşif amaçlı** yapılan bir saldırıdır demiştir.

I. İnönü Savaşı'na Katılan Kuvvetler

Birinci İnönü Savaşı	Türk	Yunan
Subay	417	472
Er	8.500	15.816
Tüfek	6.000	12.500
Ağır makineli tüfek	47	80
Hafif makineli tüfek	18	270
Top	28	72

Moskova Anlaşması (1921)

MOSKOVA ANTLAŞMASI

Sovyet Rusya-TBMM

16 Mart 1921

- SSCB ile **Türkiye** arasında imzalanmıştır
- Birinin tanımadığı anlaşmayı diğeri de tanımayacaktır.
- Dış politikada **ortak hareket** edilecektir
- Çarlık Rusya ve Osmanlı Devleti arasında yapılan tüm anlaşmalar **geçersizdir**. Böylece Rusya Kapitülasyonların kaldırıldığını ederek **Kapitülasyonları kaldıran ilk devlet oldu**.
- Bu anlaşmayla birlikte Rusya Sevri'n geçersiz olduğunu kabul ederek Misakı Milli'yi tanımıştır.
- Anlaşmaya göre Batum Gürcistan'a bırakılacaktır

NOT: Batum'un bırakılması ile Misakı Milli sınırları içerisinde yer alan bir bölge verilmiştir. Böylece Misakı Milliden **ilk taviz Moskova Anlaşmasıyla verilmiş** oldu. Ayrıca SSCB bu anlaşmayla **Türkiye'yi tanıyan ilk büyük Batılı devlet** olmuştur. SSCB bundan sonra askeri malzeme ve maddi yardımda bulunmaya başlayacaktır

Afganistan Devleti ile Dostluk Anlaşması (1921)

Bu anlaşmayla Afganistan Türkiye'yi tanıyan **ilk Müslüman** ülke olmuştur. Yine Türkiye'de ilk elçilik açan ve Türkiye'ye resmi olarak ilk gelen **ilk lider Amanullah Han** olmuştur

Londra Konferansı (1921)

- İnönü'nün Türkler tarafından kazanılması üzerine **Sevr anlaşmasını yumuşatarak tekrar kabul ettirmek** ve bir yandan da **Yunan birliklerine zaman kazandırmak amacıyla** yapılmıştır.
- Bu konferansa taraflar arasında **ikilik çıkarmak amacıyla hem Osmanlı hem TBMM davet edilmiştir**
- TBMM ise konferansa dünyaya **Mısakı Milliye duyurmak ve barış yanlısı olduğunu göstermek için** katılmıştır.
- Bu konferansın en önemli sonucu **TBMM'nin İtilaf devletleri tarafından tanınmış** olmasıdır

1921 Teşkilatı Esasi Anayasası

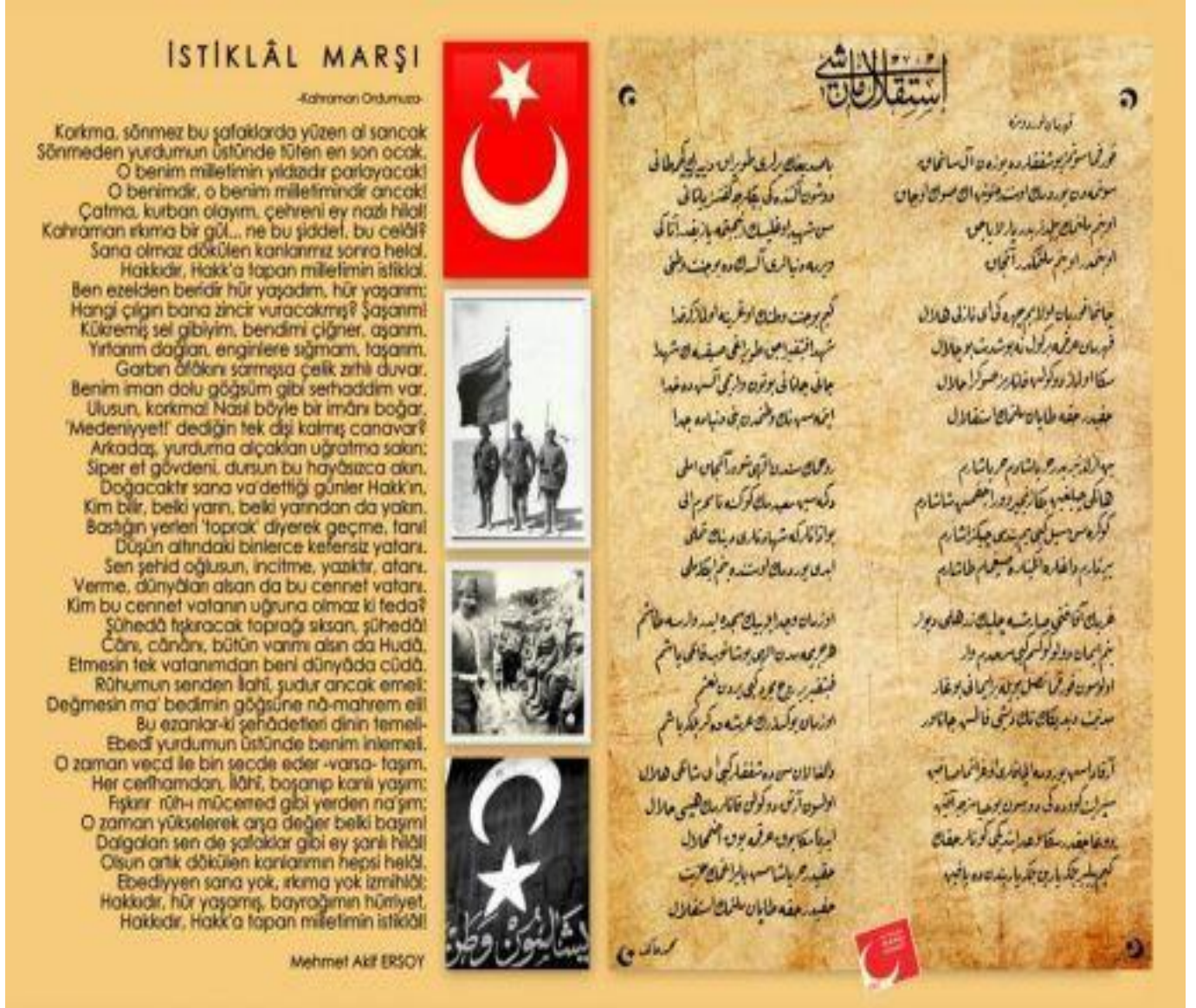
- Türkiye Cumhuriyeti'nin **ilk anayasasıdır**.
- Bu anayasada egemenlik **ilk defa millete** verilmiştir. Yani Milli Egemenlik ilkesine dayalı ilk anayasadır.
- Bu anayasada hükümet başkanı ile bakanların meclis üyeleri tarafından seçildiği **Meclis Hükümeti Sistemi** benimsendi.
- Bu anayasaya 1923 yılında Devletin yönetimi Cumhuriyettir maddesi eklendi ve Cumhuriyet ilan edildi.

1921 Teşkilatı Esasi Anayasası

İSTİKLÂL MARŞI
-Kahraman Ordumuza-

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır parlayacak
O benimdir, o benim milletimindir ancak
Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ıkrına bir gül... ne bu şiddet, bu celâl!
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl,
Hakkâdîr, Hakk'a tapan milletimin istiklâl.
Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım!
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.
Garbin âfâkına sarmışsa çelik zırhı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ülusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
'Medeniyet!' dediğin tek dişi kalmış canavar!
Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın,
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.
Baştığın yerleri 'toprak' diyerek geçme, tanı!
Düşün altındaki binlerce kefereş ya var.
Sen şehid oğlusun, incitme, yazıktır, atan.
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatan.
Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şühedâ İstiklâl için kanlar akılsın, şühedâ
Cân, cânân, bütün varımı alsın da Hudâ,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüdâ.
Ruhumun senden lâhî, şudur ancak emel:
Değmesin ma' bedimin göğsüne nâ-mahrem el!
Bu ezanlar-ki şehâdetleri dinin temeli,
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.
O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerhamdan, lâhî, boşanıp kanlı yaşım;
Fışkırır ruh-ı mücerred gibi yerden na'mım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım!
Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl,
Ebediyen sana yok, ıkrına yok izmihlâl;
Hakkâdîr, hür yaşarım, bayrağımın hünyer!
Hakkâdîr, Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Mehmet AKİF ERSOY

- **Millî Eğitim Bakanlığı** tarafından Millî Mücadele'nin amacını anlatmak ve halka moral vermek için İstiklal Marşı yarışması yapılmasına karar verilmişti.
- Verilecek olan ödül sebebiyle Mehmet Akif bu yarışmaya katılmayınca Millî Eğitim Bakanı **Hamdullah Suphi** Burdur vekili Mehmet Akif'e bir mektup yazarak kendisini ödül için ikna etmiştir.
- Bunun üzerine Mehmet Akif **Tacettin Dergahında** Şiiri yazmaya başlamış ve yazmış olduğu İstiklal Marşı adlı eser yarışmada en çok beğenilen şiir olmuştur.
- Şiir Sebül'ür-reşad dergisinin ilk sayfasında "**kahraman ordumuza**" ithaf edilerek yayımlandı. Yine bu şiir Millî Eğitim Bakanı Hamdullah Suphi tarafından TBMM kürsüsünde okunmuştur.
- İstiklal Marşının Mecliste kabul edilmesinden sonra Mehmet Akif söz konusu para ödülünü **Darülmesai ve Hilal-i Ahmere** (Kızılay) derneğine bağışladı.
- İlk defa **1982 Anayasasında** yer alan İstiklal Marşının bestecisi **Osman Zeki Üngör'dür**

'Bu/na/y b/z/m inkiiâbimizi aniaar. Inkiiâbimizin ruhunu snlabr. &nu ie imm<n«t ne r6unufvmut &/md/r. /s#/d4J &/yi'nda Is#klâI daramiei an/afmasi AaAim/ndan bdydt dir

'Yakkidir, her yeysmig bayreşimin hñz/iyet/

ılaI/fi:idir; Hakk'a tapan mlile6min iallktal“

ēenin ixi «iamn asta untmsmasini iatedpm miea\$ t pubutitaxit,

Y per yv, K in IstHtl , c k.

BUNLARI BİLİYOR MUSUNUZ?

Mahir İz, Akif ve İstiklâl Marys ile ilgili bir hatirasini B iyle nakleder “Seneler sonra bir ggn. Sara haneba\$î'ndahi evinde kendisini ziyaret ettigim Akif Bey'in gok samimi ahbabı olan Erzurum Mebusu Gbzubuygkz4de Ziyâ Bey, bu mesele «sıldişi zaman bana Şu hatirasin anlatti: g&ir Akif Bey”e,

— Yahu san bu parayi neden almadin? sirtinda palton yok Ustelik bana da iki yaz elli lira borcun var. Alip da bari borcunu verseydin, decligim zaman merhum sert bir edâ ile,

— Borg ba ka. bu iş bapka, diye bana mukabofeda bulun Hâlbuki du. ben Akif Bey'in karakterini iyi bildi inn hâioe, serf bir latife olsun diye mahsus b6yle sdyIemigtım.”

Mahir İz, *Yılların İzi*, s. 129.

GENEL AG KAYNAGI

I. DiJnya fiavagi'ndan sonra Imzaian8n Mondaa U0taokesi lie ayafita kalan son Tah•Isiam Devtefi'nin de tehllkaye d plıjšiI niI gbran mills İr Mehmel Akit ham Istanbul'da bulunduşu siJra iqlnde hem de Ana/btu'ya ge(tlkten sona b0yth birgayeI le valanin &r Nÿfi /ypa/ va &ski#an kurtarilmesi n /iymiyt/r. Bu gaye ile Mustafa Fenna/ Pa 'nin ieielerl d@mltusunda Anadotu'nun gegI#i v//aya//s*nde bi ytk blr co@u l& AIBIImñ 8 VB8Z VB DdS/fIBf/gfdâ bulunmu(, ad niyefi//eÿr oyunBrina ge/meme/erini, alhkays du)memeIeflnl ve ba)ariIi olmk @naaimbldlh ve berabeñlk /rinda otmaiarini /stewytir. Gari la/an zamenlarimla da boy dvrmeyan &fimPf Akif, Bnrdrnr miliefveklıı sifali lie I. Medlsin (all(inaIarina katkida bnIunmnş, tıaşyaznñişini dn yaptişi fiebII'ñr-read gazafes//>da yazdişi yiir ve maBB/e/i iB Millf M8cadeie@ tarn destek vermiştir.

İkinci İnönü Savaşı (23 Mart-1 Nisan 1921)

- Yunanlar **I İnönü Savaşının öcünü almak** hem Londra Konferansı'nda reddedilen barış tasarısını Türk hükûmetine kabul ettirmek hem de I. İnönü Savaşı'nda **uğradıkları başarısızlığı örtmek** için bu kez daha geniş çaplı bir saldırı yapmaya karar verdiler.
- Bu Savaşta kazanılan zaferden sonra Fransa, Zonguldak'taki askerlerini çekerken **İtalya işgal ettiği Anadolu topraklarını terk etmeye başladı**. İngiltere ise Malta'da bulunan **40 Türk esiri serbest** bıraktı.
- Mustafa Kemal bu zaferin ardından İsmet Paşaya yazmış olduğu telgrafta: **'Siz orada yalnız düşmanı değil, milletin makûs (ters) talihini de yendiniz.'** Demiştir.

BİRİNCİ EL KAYNAK

İnönü Meydan Muharebesi'nde Metristepe'de Batı Cephesi Komutanı ve Genelkurmay Başkanı İsmet Paşa'ya: Bütün dünya tarihinde sizin İnönü Meydan Muharebelerinde üstlendiğiniz görev kadar ağır bir görevi üstlenmiş komutanlar pek azdır. Milletimizin kurtuluş ve hayatı, dâhiyane idareniz altında şerefle görevlerini yapan komutan ve silah arkadaşlarınızın yurtsever kalbine güvenle dayanıyordu. Siz orada yalnız düşmanı değil, milletin makûs (ters) talihini de yendiniz. İstila altındaki bahtsız topraklarımızla beraber bütün vatan bugün en uç noktalara kadar zaferinizi kutluyor.

1 Nisan 1921

Büyük Millet Meclisi Başkanı Mustafa Kemal

Askerî Tarih Belgeleri Dergisi, S 116, s. 30 (Özetlenmiştir.).

II. İnönü Savaşı'ndan sonra Fevzi Paşa'nın Mecliste yapmış olduğu konuşma şöyledir:

BİRİNCİ EL KAYNAK

Efendiler! Avrupa denilen bu garip muamma; eğer bizi hayat hakkından mahrum etmek istiyorsa, eğer istiklâlimizi bize vermemek istiyorsa, bizi imha etmek istiyorsa aldanıyor. Bunu yapamayacaktır ve bunları tasdik edecektir efendim. Edemezse bu büyük millet onlara zorla tasdik ettirecektir. Efendiler! "Birinci İnönü Zaferi'nde Mustafa Kemal Paşa -kabri pür nur olsun- büyük vatanperver Kemal'in "Yok mudur kurtaracak bahtı kara maderini" mısraını "Bulunur kurtaracak bahtı siyah maderini"ne çevirmişti. İşte Efendiler, hançerini vatanın kalbine saplamak isteyen o düşmanın kafasına hançerini saplayan bulundu. Efendiler, bunu yapan İslam ordusudur. O vatan kalbi bugün bahtı kara değildir. Çünkü hayat hakkını ve istiklâlini İnönü Meydan Muharebesinde ispat etmiştir. Bundan dolayı bendeniz bu mısraı "Bulundu kurtaran bahtı beyaz maderini"ye çeviriyorum.

TBMM Zabıt Ceridesi, C 9, 2 Nisan 1921, s. 326 (Düzenlenmiştir.).

Kütahya-Eskişehir Savaşları (10-24 Temmuz 1921)

- Yunanların Ankara'ya gelerek TBMM'yi dağıtmak ve Millî Mücadeleyi bitirmek için yapmış olduğu taarruzdur.
- **Bu savaşı Düzenli Ordu kaybetmiş ve Kütahya Eskişehir ve Afyon işgal edilmiştir.**
- Bu savaş Düzenli ordunun **ilk ve tek mağlubiyetidir.**
- Alınan mağlubiyet üzerine daha fazla kayıp vermemek için Ordu Mustafa Kemal'in emriyle **Sakarya Nehrinin doğusuna** çekilmiştir.
- Alınan mağlubiyet Mecliste sert tartışmalara sebep olmuş mağlubiyetin sorumluları aranmıştır. Ankara'da umutsuz bir hava hâkim olmuş Meclisin **Ankara'dan Kayseri'ye** taşınması gündeme gelmiştir.
- Mustafa Kemal bu savaştan sonra tüm sorumluluğu kendi üzerine almak için meclisten kendisine **Başkomutanlık Yetkisi** verilmesini istedi.
- Bu yetkini kendisine verilmesi üzerine Mustafa Kemal askerlik mesleğine geri dönmüştür. Kendisine verilen Başkomutanlık Yetkisiyle birlikte Tekalif-i Milliye emirlerini yayınlamıştır.

NOT: Mustafa Kemal **Amasya Genelgesinden** sonra istifa ettiği askerlik görevine **Kütahya Eskişehir** savaşından sonra ve **Sakarya Meydan Savaşından** önce geri dönmüştür.

Tekâlif-i Milliye Emirlerinin Kabulü

- Her ilçede birer **Tekâlif-i Milliye komisyonu** kurulacak,
- Her aile birer takım çamaşır, **bir çift çorap** ve çarık verecek,
- İnsan ve hayvan yiyeceklerinin **yüzde kırkına**, bedeli sonra verilmek üzere el konulacak,
- Halk, elinde kalan taşıma araçlarıyla her ay en az **100 kilometrelik** askerî ulaşım yapacak,
- Gerekli görülen bütün **sahipsiz mallara** el konulacak,
- Halk, elindeki tüm silah ve cephaneyi 3 gün içinde teslim edecek,

NOT: Tekalifi Milliye emirlerinden gelen yardımlar **Sakarya ve Büyük Taarruz** savaşlarında kullanılmıştır.

Ankara Silahhanede orduya makineli tüfek ve top yapanlar

Cepheye mermi hazırlayan çocuklar

Ankara'nın Hacı Musa Mahallesi'nde altmış yaşlarında, Emine Hala namındaki bir kadın senelerden beri sakladığı madenî parasıyla bir koç alarak orduya bağışlamıştır.

Konyalılar şimdiye kadar bağışladıkları beş yüz bin lira değerindeki araba ve ata ek olarak bugün de ordumuza yeniden on iki bin lira değerindeki yüz at bağışlamışlardır.

İstiklal Yolu

- Türk tarihinde “İstiklal Yolu” olarak geçen bu güzergâhta Millî Mücadele yıllarında cepheye silah ve erzak gibi malzemeler bu yoldan taşınmıştır. Bu yol, **İnebolu’dan** başlayıp Kastamonu-Ilgaz-Çankırı ile devam edip **Ankara’da** son bulan bir yoldur.
- Anadolu toprakları düşman tarafından işgal edildiğinde bağlantı yollarının çoğu düşman kontrolündeydi. Fakat işgale uğramamış olan **İnebolu-Ankara** yolu hâlâ millî kuvvetlerin kontrolü altında idi.
- Yani Anadolu’nun dışarı açılacağı tek güvenli bölgesi Kastamonu’nun **İnebolu Limanı** idi. Millî Mücadele’de başarıya ulaşılabilmesinde İnebolu Limanı’ndan gelecek olan silah ve cephane çok önemli bir yer tutuyordu.

GENEL AĞ KAYNAĞI

Kastamonulu olan Şerife Bacı, 1921 yılının ilk aylarında, İnebolu’dan aldığı cephanelerle Kastamonu’ya doğru yola çıkmıştır. Zor kış şartları ve aniden bastıran tipi sırasında bağlı bulunduğu kağnı kolundan ayrı düşmüştür. Şerife Bacı, o zor şartlarda Kastamonu Kışlası yakınlarına kadar gelmişse de o şartlarda donmaktan kurtulamamıştır. Fırtına ve tipinin sabahında bir bebeğin ağlama sesini takip eden devriye ekibi, sahibi donmuş bir kağnı arabası ile karşılaşmıştır. Devriye ekibi kağnıda üzerleri kardan etkilenmemesi için battaniye ile örtülmüş cephane ile cephanenin arasında kuru otlara yatırılmış bir bebek bulmuştur.

Kastamonu’daki Şerife Bacı Anıtı

Millî Mücadele'ye Başka Ülkelerden Gelen Yardımlar

İKİNCİ EL KAYNAK

Sovyet Rusya Yardımları

16 Mart 1921 günü Moskova Antlaşması'ndan sonra Sovyetlerden önemli miktarda para ve silah yardımı sağlanmaya başlanmıştır. Kurtuluş Savaşı süresince Sovyet Rusya'dan sağlanan para yardımı 11 milyon altın ruble ile 100.000 lira değerindeki külçe altındır. Sovyetler silah olarak da dört tümeni donatmaya yeterli 37.812 tüfek, 324 makineli tüfek, 66 top ve bunların cephanesini vermişlerdir.

Fransız Yardımları

Fransızlar, işgal ettikleri yerlerden çekilirken 10.089 adet tüfek, 1.505 sandık cephane ve 10 adet uçağı hediye adı altında Türk ordusuna bırakmışlardır.

Hint Müslümanlarının Yardımı

Hint Müslümanlarının yardımı olarak Ankara'ya ulaşan para miktarı 125.000 İngiliz lirasıdır. Diğer yandan Hint Müslümanlarının Anadolu'da mücadele eden Türklere yardım amacıyla Hint Hilafet Komitesine yaptıkları bağışın daha fazla olduğu fakat Ankara'ya gelinceye kadar kayıplara uğradığı söylenmektedir.

Alptekin Müderrisioğlu, Kurtuluş Savaşı'nın Mali Kaynakları, s. 49-52 (Düzenlenmiştir.).

GENEL AĞ KAYNAĞI

Azerbaycan'ın Yardımları

(...) Üç yıllık bağımsızlığı süresince Azerbaycan, Türkiye'nin bağımsızlık mücadelesi için yardımda bulunmuştur. Bu yardım 2 Ekim 1920'de Dışişleri Bakanı Ahmet Muhtar Bey'e teslim edilmiştir. Yardımın içeriğinde şunlar vardır: 19.000 Osmanlı altını, 1.000.000 Fransız frangı ve 8 parça petrol poliçesi.

Kıbrıs Türklerinin Yardımları

Kıbrıslı Türkler; 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı, I. Dünya Savaşı ve Türk Kurtuluş Savaşı'nda yardımlarda bulunmuşlardır. Başta basın yoluyla kamuoyu oluşturulmuştur. Söz, Doğru Yol, İrşad ve Ankebut gibi gazete ve dergilerinde Millî Mücadele konusu işlenmiştir. Tiyatro, sinema, kermes ve cami vaazlarında Millî Mücadele lehine kamuoyu oluşturulmuştur. Bu faaliyetler sırasında yardımlar toplanmış ve Anadolu'ya gönderilmiştir.

www.mevzuatdergisi.com (Düzenlenmiştir.)

Sakarya Meydan Muharebesi (23 Ağustos-13 Eylül 1921)

Çizim 2.6: Sakarya Meydan Muharebesi

- Savaştan önce Sakarya'nın doğusuna geçen Türk ordusu Tekalifi Milliyeden gelen yardımlarla kendini güçlendirmeye çalışıyordu.
- Kütahya Eskişehir savaşını kazanan Yunan ordusu ise son darbeyi vurmak Ankara'ya gidip TBMM'yi dağıtmak ve Millî Mücadeleyi bitirmek ve **Sevr'i kabul ettirmek** için saldırıya geçti.
- 23 Ağustos-13 Eylül 1921 yılları arasında gerçekleşen bu savaş **22 gün 22 gece** sürmüştür.
- Başlangıçta Yunanlar bazı başarılar elde etti ve Ankara'ya 50 km kadar yaklaştı. Ankara için tehlikeli bir durum oluştu. Cephe gerilerse Ankara, savaş alanı olacaktı.
- Bunun üzerine Mecliste, Türk ordusunun **geri çekilerek yeni bir savunma hattı kurması** yönünde fikirler ortaya atıldı. Başkomutan Mustafa Kemal bu fikirleri uygun bulmayıp her birliğin bulunduğu yeri savunmasının daha başarılı olacağına karar vererek şu tarihî emrini verdi: *'Hattı Müdafaa yoktur Sathı Müdafaa vardır o sath bütün vatanıdır. Vatan toprakları vatandaş kanıyla sulanmadıkça vatan terk olunmayacaktır.'* Diyerek Topyekûn bir savunma emri verilmiştir. Sonuç olarak bu Savaş düşmanın Sakarya nehrinin batıya atılmasıyla birlikte zaferle sonuçlanmıştır.
- Sakarya Savaşı **son savunma savaşı** olmuştur Türklerin **II. Viyana'dan beri geri çekilişi** sona ermiştir. Yunanların **saldırısı kırılmış** Bundan sonra Türk ordusu saldırısı başlamıştır.
- Savaş sonunda Mustafa Kemal'e meclis tarafından **Gazilik** ve **Mareşallik** unvanı verilmiştir.
- Sakarya Meydan Savaşı dış politikada da olumlu bir etki yaratmıştır. Savaştan sonra **Ukrayna ile Dostluk Anlaşması**- SSCB'ye bağlı Ermenistan Azerbaycan ve Gürcistan ile Doğu sınırının kesin olarak belirlendiği **Kars Anlaşması**- imzalanmıştır. İtalya Anadolu'dan tamamen çekilmiş ve silahlarını Türkiye'ye bırakmıştır

NOT: Fransa ile de **Ankara Anlaşması** imzalanmıştır. **Ankara Anlaşmasıyla:** Fransa işgal ettiği bölgelerden çekilmiş **Güney Cephesi** kapanmıştır. Böylece Fransa böylece Sevr'i reddetmiş **Misakı Milli**yi tanımış oldu. Böylece Fransa Misakı Milli'yi tanıyan ilk itilaf devleti olmuştur

NOT: Anlaşmaya göre **Hatay** Fransız mandasındaki Suriye'ye bırakılacaktır Böylece **Misakı Milliden ikinci taviz** verilmiş oldu. Suriye'deki Süleyman Şah türbesi olan **Ceber Kalesi** Türk toprağı sayılacaktır.

Büyük Taarruz (Başkomutanlık Meydan Savaşı- Dumlupınar Meydan Savaşı 26-30 Ağustos 1922)

- Sakarya Savaşından sonra Yunanlar savunma hazırlığı içindeyken Türk tarafı ise saldırı planlarını yapmaya başlamışlardır.
- Büyük Taarruzdan önce **11 ay hazırlık süresi** olmuştur
 - Tekalifi milliyeden gelen yardımlar **İtalya ve Fransa**'nın geri çekilirken bırakmış olduğu mühimmatlar cephelere ulaştırıldı
 - Orduya Taarruz eğitimi verildi
 - **Barış görüşmeleri** yapıldı ama sonuç alınamadı
 - Mustafa Kemal'e verilen **Başkomutanlık yetkisi sınırsız** şekilde uzatıldı.
- Yapılan planlar sonucunda Saldırıyı yönetecek komutanlar **Afyon Kocatepe** bölgesine gelmişlerdir.

İKİNCİ EL KAYNAK

20 Ağustos akşamı, İkinci Kolordu ile Süvari Kolordusu da hareke geçti. İki kolordu güneye inerken büyük komutanlar da Akşehir'de Başkomutan'ın geniş odasında bir araya geldiler. Saat 23.00'tü. Başkomutan kısa bir açıklama yaptı, kararının kesin olduğunu söyledikten sonra, taarruzun nasıl yapılacağını harita üzerinde ayrıntılı olarak anlattı...

"25 Ağustos akşamı her türlü haberleşmeye son verilecek. Limanlara giriş – çıkış durdurulacak. İstanbul ile İzmit arasındaki kara ve demir yolu ulaşımı kesilecek. Yani biz işi bitirene kadar dünyanın Anadolu'dan haberi olmayacak. Yeteri kadar uçığımız var. Çocuklar düşmanın hava keşfi yapmasını da önlesinler." "Başüstüne." İsmet Paşa'ya baktı: "Siz de ordulara yazılı emrinizi veriniz. 26 Ağustos Cumartesi sabahı düşmana taarruz edeceğiz." Üç yüz yıldır verilmemiş bir karar ve emirdi bu.

Turgut Özakman, Şu Çılgın Türkler, s. 598 (Özetlenmiştir.).

- Türk ordusunun saldırısı 26 Ağustos sabahı başladı. Saldırı sonucu Yunan ordusu ve **General Trikupis** Dumlupınar Aslıhanlar bölgesinde Türk ordusu tarafından mağlup edildi ve esir alındı. Yunana karşı ilerleyiş devam etti ve şehirler tek tek kurtarılmaya başlandı.

İKİNCİ EL KAYNAK

Cephedeki durumdan habersiz olan Yunan Başkomutan, kaybedilen mevzilerin geri alınmasını, İkinci Yunan Kolordusunun da takviye edilerek Afyon'un doğusuna doğru taarruz edilmesini istiyordu. Ancak bunun mümkün olmadığını anlayınca İzmir yönünün kapatılarak adım adım savunulmasını emretti. Başkomutan Mustafa Kemal Paşa ise 28-29 Ağustos 1922 tarihlerinde Türk ordusuna yaptırdığı manevralarla Yunan ordusu başkomutanlığına getirilen General Nikoloas Trikupis yönetimindeki beş tümenlik bir Yunan kuvvetini Dumlupınar'ın kuzeyinde Aslıhanlar Bölgesi'nde çembere aldı. 30 Ağustos 1922'de Başkomutan Mustafa Kemal, cephenin ön saflarında yönettiği Dumlupınar Meydan Muharebesi'nde (Başkomandanlık Savaşı) Yunan kuvvetlerini ağır bir yenilgiye uğrattı. Çemberden kurtulan beş bin kişi 2 Eylül'de General Trikupis'le Uşak civarında teslim oldular.

Yunan Generali Trikupis'in esir alınışını temsil eden bir kartpostal

Abdurrahman Çaycı, Gazi Mustafa Kemal Atatürk, s. 257 (Düzenlenmiştir.).

- Mustafa Kemal Dumlupınar Meydan Savaşından sonra kaçan Yunan askerlerini yakalamak için **Ordular İlk Hedefiniz Akdeniz'dir İleri** emrini vermiştir.
- Yunanlar kaçarken kaçtıkları illeri tamamen **yakmışlardır**
- Türk Ordusu 9 Eylül günü İzmir'e girdi böylece **Batı Anadolu düşman işgalinden tamamen temizlendi**

BİYOGRAFİ

Fatma Seher (Erden) Hanım (Kara Fatma) (1888-1955)

Asıl adı Fatma Seher olan "Kara Fatma", Sivas Kongresi'nde Mustafa Kemal'in karşısına dikildi: "Kadın isem Türk de değil miyim? Bana iş göster!" Çoğunluğu kendisi gibi dul kalan kadınlardan oluşan 300 kişilik müfrezesiyle üç meydan savaşına (İzmit ve Batı Cephesi) katılan bu kahraman Türk kadını, bir savaş alanında birlik yöneten dünyanın ilk kadın zabitiydi.

Fevziye Abdullah Tansel, İstiklal Harbi'nde Mücahit Kadınlarımız, s. 25-39 (Düzenlenmiştir.).

Fatma Seher (oturanlardan ortada)

- Türk Orduları İzmir'i kurtardıktan sonra **İstanbul Boğazlar ve Doğu Trakya'yı** kurtarmak için harekete geçti. İngilizler ise buldukları bölgelerde Türklere karşı koyacaklarını bildirdiler. İngilizler bu amaç için müttefiklerini ve sömürgelerini yardıma çağırdı ancak karşılık bulamıyordu çünkü artık kimse yeni bir savaş istemiyordu. Bu şekilde Kurtuluş Savaşında **Muharebeler dönemi** sona ermiş **Diplomasi dönemi** başlamıştır.

Millî Mücadele Sonucunda Kazanılan Diplomatik Başarılar

a. Mudanya Ateşkes Anlaşması (11 Ekim 1922)

- Büyük Taarruz sonrası Anadolu işgal kuvvetlerinden tamamen çekilmiş olmasına karşın **Trakya Boğazlar ve İstanbul** halen İngilizler tarafından işgal altında bulunuyordu. İzmir'in boşaltılmasından sonra ordu Trakya önlerine kadar geldi ve itilaf kuvvetlerinin bölgeden çekilmesi istendi.
- İngiltere bunu reddedince bu sefer İngilizlerle **yeni bir savaş riski** ortaya çıktı fakat itilaf devletlerinin olası bir savaşta destek vermeyeceklerini bildirmesi ve İngiliz kamuoyunun artık savaşın bitirilmesi için baskı yapması üzerine her 2 taraf arasında **Mudanya'da** ateşkes görüşmeleri başladı.
- Mudanya'da ateşkes görüşmelerine 3 Ekim 1922 tarihinde başlandı. Bu görüşmelere TBMM'yi Batı Cephesindeki başarılarından dolayı **İsmet Paşa** temsil etti.
- Mudanya görüşmelerine **Yunanistan katılmamış** Yunan tarafı adına bu görüşmeleri **İngiltere** gerçekleştirmiştir.
 - Doğu Trakya **on beş gün** içinde boşaltılacaktır.
 - Trakya boşaltıldıktan sonra **otuz gün** içinde Türk yönetimine teslim edilecektir.
 - İstanbul ve Boğazlar kesin barıştan sonra TBMM'ye devredilecektir.
 - Türkler kesin barışın imzalanmasına kadar Trakya'da **8.000** jandarmadan başka kuvvet bulundurmayacaklardır.

NOT: İstanbul ve Boğazların TBMM'ye bırakılacağına söylenmesi Osmanlı Devleti'ni hukuken yok saymıştır.

NOT: Doğu Trakya-İstanbul ve Boğazlar **savaşız bir şekilde kurtarılmıştır.**

NOT: Mudanya Ateşkesi imzalandıktan sonra bölgeyi Trakya Yüksek Komiseri unvanıyla **Refet Bele** teslim almıştır.

NOT: Mudanya Ateşkes Anlaşması, Millî Mücadele'nin zaferle sonuçlandığını ispat eden **ilk diplomatik ve siyasi belgedir.** Bu anlaşmanın imzalanması Sevr Antlaşması'nın da artık geçersiz olduğunu ortaya koyması açısından önem arz etmektedir.

NOT: İsmet Paşa Mudanya'daki başarılarından dolayı daha sonra düzenlenen Lozan görüşmelerine baş delege olarak gidecektir.

NOT: Anlaşmadan sonra İngiliz hükümetinde bulunan **Lord George** istifa etmiştir.

Lozan Barış Antlaşması (24 Temmuz 1923)

Görsel 2.12: Lozan Barış Antlaşması imza törenini gösteren bir karikatür

- Millî mücadelenin askeri safhası Mudanya Ateşkes Anlaşmasıyla bitmiş şimdi sıra kalıcı bir barış anlaşmasının yapılmasına gelmişti.
- Türk heyeti yapılacak barış görüşmelerinin **İzmir'de** olmasını istediyse de itilaf devletlerinin bunu kabul etmemesi üzerine görüşmeler tarafsız bir bölge olan **İsviçre'nin Lozan** kentinde gerçekleşmiştir.
- İtilaf devletleri tıpkı Londra Konferansında olduğu gibi Lozan görüşmelerine de İstanbul hükümetini çağırmıştır. TBMM ise bunun üzerine **Saltanatı kaldırmış** Türk milletinin tek temsilcisinin TBMM olduğunu itilaf devletlerine göstermiştir. Böylece **iki başlılığa** son vermiştir.
- Lozan görüşmelerine Türk heyeti adına Mudanya'daki başarılarından dolayı **İsmet İnönü- Hasan Saka** ve **Rıza Nur** gitmiştir.
- Mustafa Kemal Lozan'a gidecek olan heyete **Misakı Millinin** kabul ettirilmesini **Kapitülasyonların** mutlaka kaldırılmasını ve **Ermenilere yurt verilmesinin** kabul edilmeyeceğini bildirmiştir.
- Lozan görüşmeleri **2 aşamada** gerçekleşmiştir. İlk aşamasında bir anlaşma sağlanamadığı için ara verilmiş Türk heyeti Ankara'ya geri dönmüştür. Bu olaylar yüzünden TBMM'de Türk heyetine aşırı derece muhalif ses yükselince **TBMM seçimleri yenilenmiş** ve muhalifler sindirilmiştir. Böylece II. TBMM açılmıştır.
- Lozan görüşmelerine I. TBMM katıldıysa da Lozan Anlaşmasını imzalayan **onaylayan II. TBMM** olmuştur.
- Barış konferansına Türkiye-İngiltere-Fransa-Yunanistan-Japonya-Romanya-Yugoslavya gibi devletler konferansın tamamına katılırken Rusya Bulgaristan gibi devletler sadece Boğazlarla ilgili maddelere katılmış **ABD ise sadece gözlemci** olarak katılmıştır
- İsmet Paşa Lozan açılış konuşmasını yaparken: **'Efendiler; çok ıstırap çektik, çok kan akıttık, bütün medeni milletler gibi hürriyet ve bağımsızlık istiyoruz!'** Demiştir.
- Konferansın ilk döneminde İtilaf Devletleri görüşmeleri Millî Mücadele ve Mudanya Ateşkes Anlaşması'nın bir sonucu olarak görmüyordu. İngiltere temsilcisi Lord Curzon (Kurzon) sürekli olarak Mondros'tan söz ediyordu bunun üzerine İsmet Paşa'nın **"Ben buraya Mondros'tan değil, Mudanya'dan geldim."** Diyerek tepkisini ortaya koymuştur.

Lozan Maddeleri:

<u>SINIRLAR</u>	<p><u>Batı Sınırı:</u> Meriç Nehri Yunanistan ve Bulgaristan ile sınır olarak kabul edildi. Bulgaristan'la Balkan Savaşı sonunda imzalanan İstanbul anlaşması Yunanistan'la ise Mudanya Ateşkesinin oluşturduğu sınır olarak kabul edildi.</p> <p><u>Doğu Sınırı:</u> Kafkas devletleri ile TBMM arasında yapılan ve Doğu sınırının kesin olarak çizildiği Kars anlaşması kabul edilmiştir.</p> <p><u>Güney Sınırı:</u> Fransa ile yapılan Ankara Anlaşması esas kabul edilmiştir. Hatay bölgesi Suriye'ye bırakılmıştır. Taviz verilmiştir</p> <p><u>Irak Sınırı:</u> Burada Musul bölgesi İngiltere ile Türkiye arasında mesele olmuştur. Çünkü İngiltere burayı haksız yere işgal etmiştir. Musul meselesi Lozan görüşmelerini tıkadığı için her 2 devlet arasında 9 ay içerisinde halledilmesine karar verilmiştir. Lozan'da çözülemeyen tek konu olarak kalmıştır.</p>
<u>KAPİTÜLASYONLAR:</u>	Osmanlıdan kalma bu sorun bu konu çetin tartışmalara ve konferansın yarıda kesilmesine sebep olduysa da kesin olarak Türkiye'nin istediği gibi çözülmüş ve <u>Kapitülasyonlar kaldırılmıştır.</u>
<u>AZINLIK MESELESİ:</u>	Osmanlı devletinden kalma büyük bir sorundu. Avrupalı devletler azınlıkları bahane ederek sürekli olarak Osmanlı'nın iç işlerine karışmaktaydı. Bu sorun Lozan görüşmelerinde tüm azınlıkların Türkiye vatandaşı olarak kabul edilmesiyle çözülmüştür.
<u>PATRIKHANE:</u>	Türk tarafı patrikliğin yurt dışına çıkarılmasını istemiş ancak kabul edilmemiştir. Ancak konu Patrikhanenin siyasi yetkileri alınmak şartıyla ülkede kalması kabul edilerek çözülmüştür.
<u>ADALAR:</u>	<u>Gökceada Bozcaada</u> Türkiye tarafında, <u>Rodos ve 12</u> ada İtalyan tarafında <u>Kıbrıs</u> adası İngiltere tarafında, Ege adasındaki irili ufaklı adalar ise silahsızlandırılmak şartıyla Yunan tarafına bırakılmıştır.
<u>BOĞAZLAR:</u>	Başkanı Türk olan Uluslararası bir komisyon tarafından yönetilmesine karar verilmiştir. Ancak bu sorun kesin olarak <u>Montrö Boğazlar Sözleşmesinde</u> komisyonun kaldırılıp tüm yetkilerin Türk tarafına verilmesiyle sona ermiştir.
<u>TAZMİNAT:</u>	Yunan tarafı <u>Bosna köy ve Karaağaç</u> bölgesini savaş tazminatı olarak Türkiye'ye vermiştir. Bu durum Yunan tarafının mağlup olduğunu göstermektedir.
<u>YABANCI OKULLAR:</u>	Osmanlı devleti içinde Amerikan İngiliz Fransız Ermeni Yahudi okulları kol gezmekteydi. Osmanlıdan kalan bu sorun bu yabancı okulların Türk devletinin çıkaracağı kanunlara bağlı olarak kalmasına ve denetlenmesine karar verildi

<u>DIS BORCLAR:</u>	Osmanlıdan kalma borçlar oldukça fazlaydı. Lozan anlaşmasında bu borçların Osmanlıdan ayrılan devletlerle <u>esit şekilde paylaşılmasına</u> karar verildi. <u>Taksitlere</u> bölünen borcun İlk taksiti 1930 yılında ödenmeye başlanmış ve 1959'da tüm borçlar bitirilmiştir. Rusya Türk tarafına bu borçların Osmanlının olduğunu yeni Türk devletinin ödememesi gerektiğini söyledi. Ayrıca borçları denetleyen kurum olan <u>Duyunu Umumiye'nin</u> Türkiye'deki varlığına son verildi.
<u>NÜFUS MÜBADELESİ:</u>	İstanbul'da yaşayan Rumlar ve Batı Trakya'daki Türkler <u>etabli (verlesik)</u> sayıldı onun haricindeki diğer Türk ve Rumların yer değiştirilmesine karar verildi.

Lozan'dan sonra tekrar gündeme gelen sorunlar

- **Güney sınırı:** Suriye'nin bağımsızlığını ilan etmesiyle birlikte **Hatay 1939 yılında anavatanına katıldı.**
- **Irak sınırı:** Musul'un İngiliz mandasındaki Irak'ta kalmasına karar verildi.
- **Patrikhane:** tekrar gündeme gelmiş ve yetkileri kısıtlanmıştır
- **Boğazlar:** 1934 yılında imzalanan **Montrö sözleşmesiyle** komisyon kaldırılmış ve yönetim Türk tarafına verilmiştir.
- **Yabancı Okullar sorunu:** **Tevhid-i Tedrisat kanunuyla** tüm okullar Milli Eğitim Bakanlığına bağlanmıştır.
- **Dış Borçlar:** 1929 **Bunalımı** nedeniyle ödenmede zorluk çekilince yeniden gündeme geldi.
- **Nüfus Mübadelesi:** Değişimler sırasında uygulamada aksaklıklar olduğu için tekrar gündeme geldi.

Bu antlaşma, Türk milletine karşı, yüzyıllardan beri hazırlanmış ve Sevr Antlaşması ile tamamlandığı sanılmış büyük bir suikastın sonuçsuz kaldığını gösterir bir belgedir. Osmanlı tarihinde benzeri görülmemiş siyasi bir zaferdir.

H. Atatürk

